

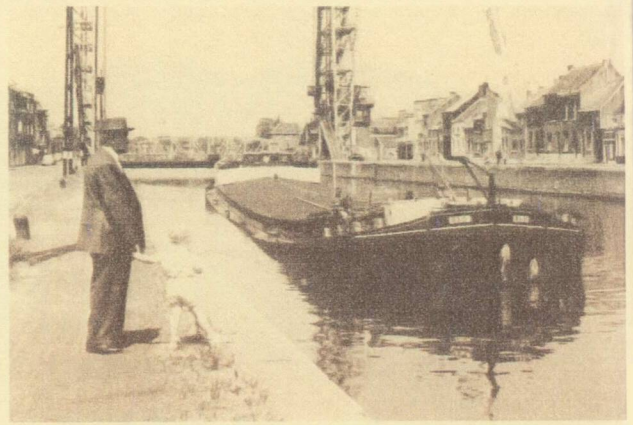
Vaertlinck *contact*

Tijdschrift van de genealogische en heemkundige kring Vaertlinck vzw Willebroek

Vaertlinck *contact*

Op de cover

Deze zomers aandoende foto toont (vermoedelijk) een bompa met zijn kleinkind, die in de periode tussen 1952 en 1960 van op de Westdijk richting kanaal en het passerende schip (mét zwarte scheepsjongen) kijken. De dijk is dan nog niet vernieuwd en ook de verbreding aan de kant van de Oostdijk is nog niet gebeurd: de oorspronkelijke huizenrij staat er nog. Veiligheid was toen duidelijk nog een relatief begrip: men kon recht vanaf de "blauwe steen" de vaart in! Het Antwerpse binnenschip Liso, dat gebouwd werd in 1929, is nog steeds in de "vaart" (foto verz. E. Van Winghe).

Tijdschrift van de genealogische en heemkundige kring Vaertlinck vzw Willebroek

Abonnement: 16 euro door storting op ondervermeld rekeningnummer
Afzonderlijke nummers: 5 euro

ISSN 1782-2785 | Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

Copyright © 2012, Vaertlinck vzw, Willebroek. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd, opgeslagen, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Bij de informatie en afbeeldingen in deze uitgaven werd in de mate van het mogelijke de bron of herkomst vermeld, doch diegenen die menen recht te hebben op een tegemoetkoming inzake copyright, kunnen hiertoe de uitgever contacteren.

Secretariaat

Vaertlinck vzw | p.a. René Pattyn | Molenweg 24 | B-2830 Willebroek

Contact

tel. 0477-266 537 | vaertlinck@telenet.be | www.vaertlinck.be

Praktische gegevens

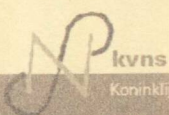
Ondernemingsnummer 881 351 205
IBAN BE88-0682-3183-1441 | BIC GKCCBEBB
Erkende culturele vereniging Willebroek: culwo83

De vereniging staat los van alle filosofische en ideologische strekkingen

Bestuursleden

Gust Van Auwenis (Voorzitter) | Dendermondsestwg. 204 | B-2830 Willebroek | tel. 03-886 85 54
René Pattyn (Secretaris) | Molenweg 24 | B-2830 Willebroek | tel. 0477-266 537
Guido Van Humbeeck (Penningmeester) | Jozef Wautersstraat 125-1 | B-2830 Willebroek | tel. 03-886 04 75
Leon Bernaerts (Bestuurslid) | Eikenstraat 20 | B-2840 Reet | tel. 03-888 21 83
Guy Foqué (Bestuurslid) | Kapellenboslaan 29 | B-2830 Willebroek | tel. 03-886 12 76
Emiel Geens (Bestuurslid) | Dennenstraat 1 | B-2830 Willebroek | tel. 03-866 05 62
Gary Mantières (Bestuurslid) | Groene Laan 38-3B | B-2830 Willebroek | tel. 03-886 65 26
Jan Peeters (Bestuurslid) | Neerlichter 15 | B-2870 Breendonk | tel. 0477-62 69 84
Kevin Polfliet (Bestuurslid) | Sint-Janskerkhof 3 | B-2800 Mechelen | tel. 0484-91 69 84
Silvain Spaepen (Bestuurslid) | Geuzenstraat 17 | B-2830 Willebroek | tel. 03-886 59 75
Eric Van Winghe (Bestuurslid) | Mispelweg 41 | B-2830 Willebroek | tel. 0497-36 64 75

Vaertlinck vzw is lid van

Koninklijke Vereniging voor Natuur- & Stedenschoon vzw

Geachte mevrouw,
Geachte heer,

Een vorstperiode die kon tellen is achter de rug. Het zou ongeveer 70 jaar geleden zijn dat wij nog zulke lage temperaturen hebben gehad tijdens meerdere opeenvolgende dagen.

Terwijl wij dit schrijven is het prachtig weer. Laat ons hopen dat het zo wat blijft dan zullen wij echt vrij vroeg in een aangename lente zitten.

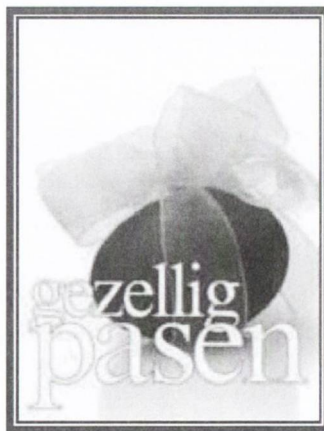
Voor ons en dus ook voor u is dit onderhavig nummer het laatste van de 7de jaargang, waarin we gemeend hebben het honderdjarig bestaan van het Rode Kruis te Willebroek wat uitgebreider in de verve te zetten.

Met het volgende nummer juli-augustus-september beginnen wij dus aan een nieuwe jaargang, de achtste in de rij waarin wij zoals steeds “voor elck wat wils” zullen brengen.

Wij durven hopen dat u net zoals in het verleden ons uw vertrouwen zult blijven schenken door het vernieuwen van uw abonnement waarvoor wij u nu reeds van harte danken. Intussen wensen wij u en uw familie een

“VROLIJK PAASFEEST”.

Het bestuur

Jan Egrix: de franke pastoor van Blaasveld

Het 16de eeuwse Nederlands-Duitse personage Tijl Uilenspiegel is alom gekend. De verhalen over deze figuur behoren dan ook tot de klassiekers van de Nederlandse literatuur.

Hoewel die verhalen aanvankelijk louter humoristisch bedoeld waren, kregen ze later een politieke en maatschappijkritische betekenis. De eeuwenoude deugniet werd zo gaandeweg een symbool van het liberalisme, het antiklerikalisme en de Vlaamse ontvoogding, met het (reactionaire) nationalisme als uiterste.

NOVEMBER, 4 DECEMBER 1836.
TWEEDE JAAR N. 68

Men abonneert zich by den uitgever, te Brussel, in de Sterckmatt, n. 19.

Te ANTWERPEN, by Rationckx, en by alle boekverkoopers. — AXLER, by de Maas. — BANGEN, by Bards, zoon, boekv. — KOSTER, Jaap, broeders en zusters. — LANTAS, by Godein, boekv. — MACHESSE, by Dons. — BOEK VERKOOPER. — GERT, by Dujardin. Zoo als ook by alle boekverkoopers en by alle briefpost-meesters van het land. Deze zullen op alle door hen gezonden abonnements, een behoorlyk profyt genieten.

Het abonnement kost voor BRUSSEL: per dry maanden, franco 4 00 per zes maanden 8 00 per jaar 15 00

Vooruyt te betalen.

In alle andere steden of dorpen waar het voozagsblad zal vrachtyr moeten aankomen, zal er 50 centimes meer gelycht worden.

Den pryss voor de advertentien in dit blad bedraagt 5 centimes per regel. Geene letters zullen aangenomen worden zoo de zelve niet vrachtyr zyn.

UYLENSPIEGEL.

INHOUD.

Iets over de yze beddens. — De onbaedzuchtigheid van den administrateur der speciale fonds. — Correspondentie van Dinande. — Den hoed van mynheer pastoor. — Correspondentie. Antwoord van M. Noyau, by M. F. F. Yluis Mince. — De werkm. — Het medelyden. — Iets over de misnie, te Putte, by Mechelen. Correspondentien. — Grappjen.

Nog iets over de yzere Beddens,

Bemiddelen Uylenspiegel,

Gy die allyd wakker zyt en welbezonderlyk in den nachte, en bygevolg weet wat er omgaet onder het menschedom, onder de bedriegers en hypokrieten, hoe komt het dat gy nog niet eens eenen zekeren gepolliticeer bodenaer, welke in parizoen is liggende binnen Doornyk, hebt een den dag gelykt, opdat by van alle man zoudt gekend wesen? eenen factioneer welke oegstraft en voor syn eygen vermaak de schandelyke transquilloerise durft oegstrafte wytvoren, by want zelfs door deze schurkery den besten vriend van rekenen geweest minister, zynen meester; welken by in alles ondersteunt, want gy kunt te gelyk geenen bescheer zyn van zoo ene klasse oebeschemde schurken en dieven van alle slag, waer van ongelukkiglyk ons land van overvloemd, en welke, terwyl den tyd loept, nog meer zal vermeerderd worden door den wyte loyzen, welke op alle manieren het volk bedriegen, met zulke gewindheid en sterkte, dat het u onmogelyk zal vallen, schoon, gy alles aanwendt om de zelve volmaekelyk te doen kennen.

Ik zal my allenslyt te vreden houden in dit oogenblik, met eenige daden en poeten van dezen held, welke in het algemeen prognostrum in Doornyk door zyns groete en edele bedriemstien bekend is; om dan naerdyen te rug te keeren met nog andere bewystukken.

Ziet hier waer van er kwestie is:

Gy kent mogelyk wel de beruchte yzere beddens, voortkomsende van de beruchte onderneming Etain, welken deze yzere beddens ten gefallen van twee hooft, zyn nu aan het militaire hospitaal toegezonden. De commissie welke gelast was de zelve te ontvragen, hebben die zoo slagt en zoo wazig overeenkomstig bevonden met het model, dat sy de zelve hebben verwoep; onsen groten held die als voorzitter van deze commissie was, was er zelfs geheel over te ontvreden, ten minsten het scheen zoo te zyn, en viel vervolgens in een

sterke berisping wyt tegen de aannemers, daer by voegende, of zy niet beschaemd waren van diegelyke slechte koopwaren voor den dag te brengen, waer door by dagt dat de zelve voer zyns rekening zoudt blyven; maar men kan wel overrekenen met den hemel maken, dus ook wel met de leverens en aennemers, want twee dagen naerdyen tot groot verwondering van ons allen, en tot naerdel der contribueabelen, waeren de twee hondert yzere beddens aengekomen. Aengekomen, verstaet my wel, naer dat die van de commissie waren afgekeurd, als niet gelykende aan het model, maer door eenen slag van toevervrode van onsen grooten Tooveraar was alles op het oogenblik schielyk veranderd en de yzere beddens hadden alle goede hoedanigheden welke men konde begeren: Dat men dan nog zegt dat wy goede goede physiciens in ons Belgenland hebben.

Eens meer wylen.
V....

DE ONBAEDZUCHTIGHEID
VAN DEN
Administrateur der Speciale Fonds,

VOORTS VAN BELLELANDS GIFT FONDS.

Wat zal men van Levat leven, of van zyn handel schryven?
Ziet als men er op denkt, zoo stiet men als verbaest,
Wat kan geldigierig mensche door geluyst niet bedriegen?
Het blykt in al zyn byen, by die in korten ranst:
Hy zegde duyzend maal: myn hert is geheel mensche hooft!
Ik schryf voor vaderland, voor weduwen verminken;
My dunkt geen een: geen geld, myn pen is doerklievend:
Maer niet hem nu 't'ruys en 3000 franken die wel klinke:
PAOLOSA.

Jae weduwen der gekwelste, jae arme weekens en ongelukkige gepensioneerde van het verdrukt september, voor wie die patriotieke fondsen met vlyt gegeven zyn geweest, wanneer uw dierbaer bloed voor 't vaderland, als heeken vloeyden, jae gy alle, die het slag-offer geweest zyt van groete verliezen tydens, dat hoer en burger niet anders dogte, ten zy, dat hun bertelyke giften utrykten, om u alle te troosten en hulp toetebrenghen! Ja! Gy ziet het nu hoe dien *Menschlievende Administrateur*, die zoo hy zegde *gratis* en *uytmenschevriendelyk* werkte: die fonds speciaal zig heeft weten doen te gerieven! volgens het gemyn oordeel, dien menschlievende administrateur is den grooten maer minst

Een bekend voorbeeld van dergelyk gebruik van de figuur Uilenspiegel werd geleverd door de in 1804 in Antwerpen geboren onderwijzer, schrijver, toneelregisseur en pionier van het socialisme Jacob Kats. Hij was redacteur van het vanaf 1835 te Brussel uitgegeven satirische krantje 'Uylenspiegel' dat verhalen, grappen en anekdotes bracht, maar ook lezersbrieven en kritische opiniestukken waarin de vraag centraal stond: "Welk is het beste middel, om het bestaan van alle burgers, van alle werklieden en van alle boeren of landlieden te verbeteren?". De houding van de burgerij en van de kerk werd hierbij steevast op bijzonder pittige toon op de korrel genomen - of werd, om het met Charles De Coster, schrijver van het bekendste boek rond Uilenspiegel, te zeggen: *ulen spiegel* voorgehouden.

In de 48ste editie van de tweede jaargang van bewuste uitgave, verschenen op 4 december 1836, vonden we een opmerkelijke bijdrage, aangebracht door een correspondent die zich '*Een Blaasvelds Uyltje*' noemde. In het artikel, gedateerd op 25 november 1836, wordt het gedrag van de Blaasveldse pastoor aan de kaak gesteld en wordt tegelijk de spot gedreven met de gevolgen van diens houding.

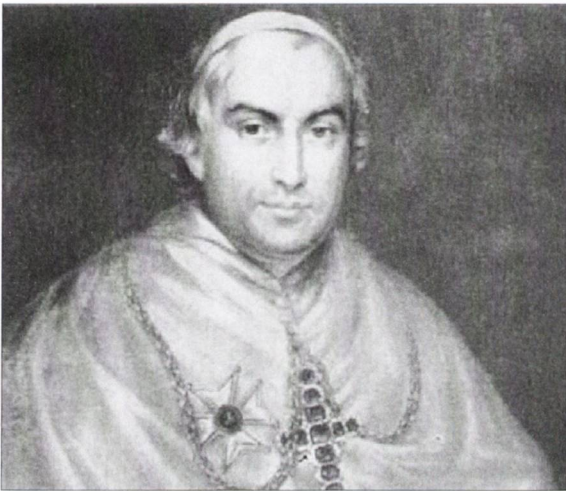
De cover van het vanaf 1835 door drukker J. Van Parys uitgegeven satirische blad 'Uylenspiegel'. Een abonnement kostte toen '15 frank per jaar', zij het wel 'Vooruyt te betalen'.

De pastoor in kwestie, Jan Egrix, lag blijkbaar zwaar overhoop met het bestuur van het dorp, zoals al blijkt uit de aanhef: "Jan Egrix, onzen pastor die den grootsten dweersdryver van de drystekers van ons bisdom is, heeft ons plaetselyk besteur zoo lang getergd tot dat het zelve besloten heeft zyn jaerlyks tractement merkelyk te verminderen..."

De gemeentebestuurders van Blaasveld besloten dus de geldelijke toelage aan de pastoor te verminderen, wat deze laatste niet zomaar over zijn kant liet gaan.

De geestige geestelijke trok zijn eigen conclusies, zoals het artikel verder beschrijft: "Dien geldzuchtigen paep, zulks vernomen hebbende, heeft geantwoord *geen geld geen missen meer*, het gene ook zoo gebeurd is."

De dorpingen in Blaasveld werden daardoor "verhinderd hunne christelyke pligten te onderhouden" en gingen daarom "vescheyde mael vrugteloos in het bisdom gaen klaegen."

Engelbertus Sterckx, 13de aartsbisschop van Mechelen van 1832 tot 1867.

De kwade bisschop

De vele klachten leidden ertoe dat mijnheer pastoor het uiteindelijk toch mocht gaan uitleggen op het bisdom, bij de toenmalige aartsbisschop van Mechelen, Engelbertus Sterckx: "(...) Eyndelyk heeft *Bertje uyt de vuyl scheur* dien pastoor met *zynen vuylen neus* by hem ontboden, zeggende dat er gedeurig klagten tegen hem inkomen en dat de zelve volgens het algemeen gerugt van geene waarheyd ontblood zyn."

Pastoor Egrix echter bleek niet onder de indruk en kaatste de bal gewoon terug. De "franken paep" antwoordde: "Wel, monseigneur, als men alles moet gelooven wat het publiek tegen de papen uytbrackt, alsook hetgene *Uylenspiegel* in zyne zondagbladen van uwe *sterkeriksche* majesteyd vermeld, dan zult gy zelve moeten bekennen dat er veel meer ten *uwen* als ten *mynen* laste bestaet."

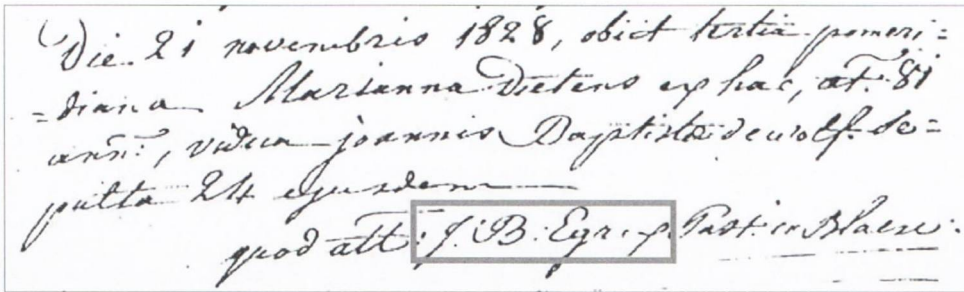
Het resultaat van zoveel parmantigheid liet niet op zich wachten: "Den mechelschen koning (schoot) in eene heylige gramschap en Jan Egrix wierd daedelyk tot ons volle genoegen van zyne pastory beroofd." Amen.

Over wie die pastoor Egrix was en wat er nadien met hem gebeurde vonden we weinig terug. Wat we van hem konden achterhalen is dat hij geboren werd in Mechelen op 21 augustus 1792 en kort na zijn priesterwijding op 12

Het dorpsplein in Blaasveld, zoals het er voor WO I uitzag (collectie GOB Willebroek)

november 1814 onderpastoor werd in Boom. Vanaf 1818 verschijnt zijn naam als ‘pastor’ in het parochieregister van Blaasveld en dat blijft zo tot 1836.

Die 21 novembris 1828, obit h[er]e p[ar]ochi-
-iana Marianna Dretens ux h[er]e, at. 81
anni, vidua Joannis Baptistae de uolff de
p[ar]ochia St. Egidii
probat att. J.B. Egrix Past. in Blaasv.

Uittreksel uit het parochieregister van Blaasveld anno 1828, met de handtekening van J.B. Egrix. Zijn laatste vermelding in het register dateert van eind 1836 (archief Vaertlinck).

Zoals bovenstaand relaas aangeeft, moet Egrix dus in de periode 1818 tot 1836 effectief de spreekwoordelijke luis in de pels zijn geweest

van de Blaasveltenaren, van toenmalig burgemeester Alexander Wouters de Jauche en van bisschop Sterckx, die, naar we verder in Uylenspiegel lezen, niet vies was van *het klokkenspel* en van *nichten*. Maar dat is een ander (sappig) verhaal...

Kevin Polfliet

Cursus “Oud schrift”

Vanaf donderdag 19 april 2012

Oud schrift is vaak zeer moeilijk leesbaar. Bent u geïnteresseerd in de ontcijfering van de oude taal, dan is deze cursus ideaal voor u!

Plazarama organiseert, in samenwerking met Vaertlinck vzw een cursus Oud schrift en dit gedurende 5 avonden.

De cursus bevat tevens een handboek.

Data (telkens van 19u tot 21u30) op 19 april, 26 april, 3 mei, 10 mei en 24 mei.

Vanaf donderdag 19 april 2012.

Aanvang om 19 u.

Kostprijs: € 40 per persoon

Inschrijven verplicht bij Plazarama, Overwinningstraat te Willebroek.

Uit onze schuif vol met nostalgie uit vervlogen tijden.
Willebroeks fabricaat wordt buitenlands erfgoed !

Het geluid van draaiorgelmuziek in een straat, op de kermis of in een café/danszaal behoort al lang tot de geschiedenis voor de huidige generaties.

Vorbij gestreefd, enkel nog een stukje nostalgie, in stand gehouden door enkele “rare” liefhebbers en alleen nog te horen op speciale bijeenkomsten, of héél soms op een braderij of uitzonderlijke bijeenkomst, zoals bv. op de draaiorgelfestivals in Veurne of Geraardsbergen. Groot was dan ook onze verbazing dat we bij toeval een afbeelding te zien kregen van een draaiorgel, “de Pansfluiten” genaamd.

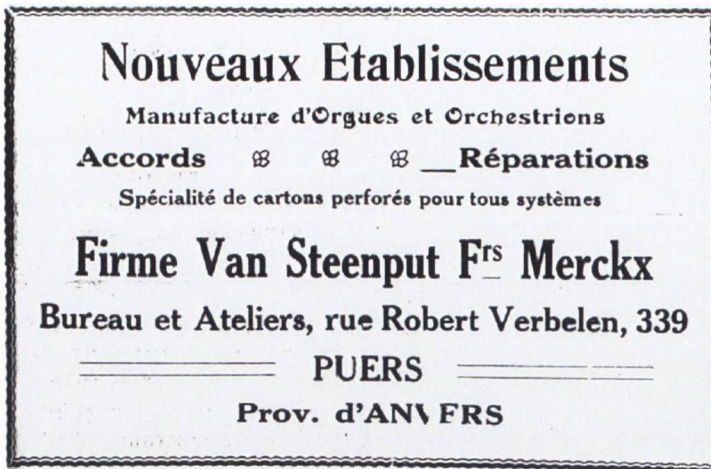
De Pansfluiten in al zijn glorie te Gouda (Nederland) 2009

Niet om de naam of afbeelding, wel omdat dit orgel rond 1902 in Willebroek gebouwd werd !

Na een beetje opzoekwerk vonden we inderdaad een zekere Alfons Van Steenput op de kiezerslijst van 1906 terug, met als beroep orgelmaker. Hij woonde op dat ogenblik in de Dorpstraat 155. (later A. Van Landghemstraat). Hij werd geboren te Tielrode op 5 augustus 1866 en huwde aldaar met Mares Maria op 08 augustus 1890.

Voor de eerste wereldoorlog was er te Willebroek ook een andere orgelbouwer gevestigd, Desiré Emmerechts, vermoedelijk een ex-werknemer van de gebr. Van Steenput,

Over zijn werk is ons tot op heden vrij weinig bekend. De firma werd opgericht in 1890. De weinige nog bestaande orgels, verspreid over Amerika (één) en een drietal in Europa, zijn getekend met Alphonse Van Steenput en Gebroeders Van Steenput. Deze firma wordt gesitueerd in de Spoorwegstraat 25 te Willebroek.

Reklame voor het bedrijf in "Puers" 1928

In de jaren '20 van vorige eeuw vinden we het bedrijf terug in de buurgemeente Puurs, korte tijd later komt er dan een compagnon in de zaak een genaamde Merckx.

De broer van Alphonse Van steenput, Ferdinand "gekend als "Nandje" de orgelmaker, heeft later nog gewerkt bij de gekende Antwerpse orgelsbouwers Mortier en Decap. Hij is overleden in de jaren zestig.

In het begin van de vorige eeuw was het orgel " de Pansfluitier" eigendom van Amsterdamse

orgelverhuurders, de familie Wamies. Later in de twintiger jaren koopt ook de Haagse straatorgelverhuurder Denies Theo (1896-1969) verschillende nieuwe en verbouwde orgels bij de firma Van Steenput. Dat een Belgisch draaiorgel in die tijd in Nederland terecht kwam, is niet zo verwonderlijk. In het katholieke zuiden (wij dus) was er een andere amusementscultuur dan in het protestants en calvinistisch noorden, wij hadden dan ook meer danszalen, cafés en

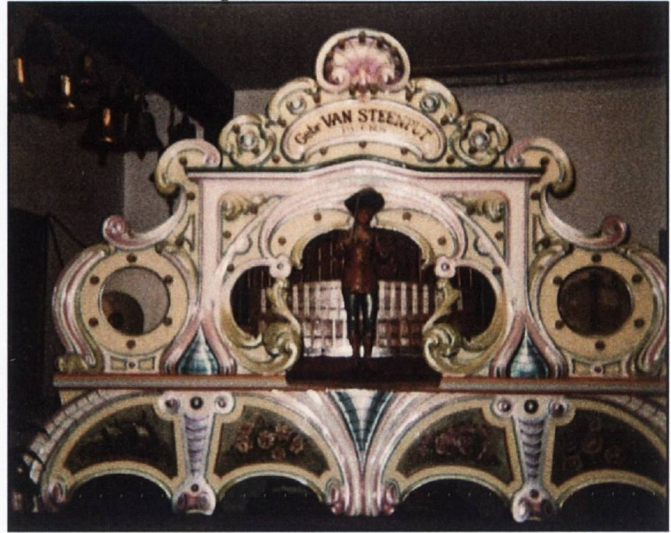
Gebr. Van Steenput kermisorgel Groot Brittanië

kermissen, zodat een orgel deel uitmaakte van ons uitgaansleven, dus werd er al vlug maar eentje besteld in het "verderfelijke" zuiden.

Enkele afbeeldingen van Van Steenput draaiorgels, de namen op de orgels variëren van zowel Alphonse, Gebroeders als van Gebr. Van Steenput- Merckx..

oude draaimolen met orgel

dansorgel in Belgisch privé bezit

Deze foto's werden ons door de hr. Björn Isebaert, Vlaams orgelkenner en verzamelaar, ter beschikking gesteld.

Dansorgel De Windmolen, in Amerikaans privé bezit

Draaimolen met een Van Steenput orgel , deze molen was in het bezit van de Nederlander N. Braak, hij brandde af in 2010

Onze “Pansfluit” werd na omzwervingen, eigendom van Adrie Vergeer, die er na grondige restauratie sinds 1980 het straatbeeld in Gouda mee opvrolijkt en dat één van de oudste en bekendste op straat spelende orgels van Nederland is.

Achterzijde van het draaiorgel, let op het witte bordje !!!

Het 57 toetsorgel met zijn bijzonder antieke uitstraling werd als één der allereerste draaiorgels door het Nederlandse ministerie van cultuur op de lijst van onvervangbare cultuurgoederen geplaatst (zie het witte bordje op bovenstaande afbeelding) en derhalve mag het in Willebroek gebouwde orgel niet naar het buitenland verkocht worden !!

Tijdens het draaiorgelfestival in Amsterdam in 2004 werden door de jury alle 26 deelnemende orgels beoordeeld en volgens het juryrapport had de “Pansfluit”, als één van de oudste deelnemende orgels, door de jaren niets aan klank ingeleverd.

Alles was nog zo authentiek, helder en zuiver, dat de eerste prijs voor dit orgel was weggelegd.

Van een vergeten stukje Willebroeks vakwerk gesproken !

Eric Van Winghe

Bron en foto's : blog straatorgels Pier Lala / A. Vergeer draaiorgels/ met dank aan dhr. Björn Isebaert

TISELT

DE DRAAISCHIJF VAN DE “VLASTEELT” EN DE “VLASHANDEL” IN HET VAARTLAND

Vervolg

Zoals reeds eerder vermeld werd ondergaat het vlas in feite meerdere bewerkingen.

Volgorde der bewerkingen :

In het begin van mei, wanneer de plant enkele centimeters hoogte had diende er gewied te worden om het onkruid te verwijderen en te bestrijden. Dit wieden gebeurde meestal door vrouwen en met de handen (zie het beeld ‘vlaswieden in Vlaanderen’ vooraan in vorige uitgave). Men begon hiermee reeds van ‘s morgens vroeg.

Reeds van bij het ochtendgloren begon men met het wieden in rijen van 10 tot 15 man die kruipend over het veld het onkruid uitrukten.

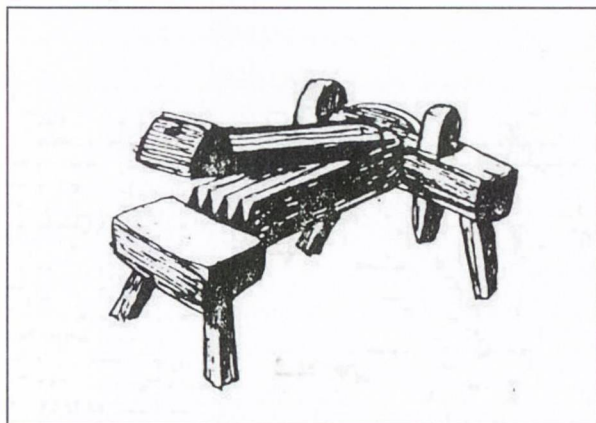
Het verwijderde onkruid werd in de voren geworpen (naast de bedden) en ‘s avonds door het vrouwvolk verzameld in hun oude “patattenzak” die dienst deed als voorschoot want het onkruid moest dienen als “voer” voor de koeien.

De wiesters bezagen hun taak langs de vrolijke kant ondanks dat deze taak zwaar en vuil kon zijn. Lachen, babbelen, zingen en vertellen was er steeds bij. Een pintje bier dat de vlasteler hen bracht kwam steeds van pas en deed veel deugd.

Vlas groeit snel. In juli was het altijd een prachtig schouwspel als het vlas in volle bloei stond. Het vlasland vormd dan één blauw tapijt. Een windje kon het vlas doen golven, net zoals de golvende zee. Bovendien was het zeer aangenaam te luisteren naar het lied van het wuivend vlas (te vergelijken met het “ruisen van het ranke riet – G. Gezelle”)

Eind juli : de zaadbol is gevormd waardoor het vlas rijp is voor de oogst d.w.z. het volwassen vlas uittrekken of slijten en te drogen zetten op het land in busseltjes van ca. 20 cm dikte of ‘handvullen’ die samengebonden werden – deze werden ‘boten’ genoemd. Hierdoor bleef alles beter samen hetgeen het “strijpen” vergemakkelijkte.

Het strijpen of ontdoen van de zaadbollen via de “strijp” of de “strijpbank” kon beginnen. Men bekwam hierdoor “rootlingen”. Rootlingen zijn busseltjes vlas die nogmaals te drogen worden gezet tegen een muur.

Strijp of vlasbraak

Een strijp werd gemaakt uit een grote houten blok, +/- 50 cm. lang met een vierkantige vorm en afgeronde hoeken. In deze houten blok bevonden zich in dwarse richting met kleine tussenruimten een rij vierkante stalen puntige pinnen of tanden van 40 tot 50 cm. hoogte met de hoeken naar mekaar gericht. Als men de strijp vakkundig plaatste waardoor zij haaks in het midden van de bank werd vastgemaakt dan kon deze door twee strijpers tegelijk gebruikt worden.

De strijpbediener bracht de busseltjes naar de strijper zoals zij van het veld kwamen. Handsvol na handsvol werden ze tussen de tanden van de strijper gestoken en met een korte ruk werden de zaadbollen afgerukt die op de grond vielen.

Zodra de zaadbollen verwijderd waren werd het vlas doorgegeven aan een helper of helpster die het opnieuw samenbond tot 'rootlingen' van +/- 20 cm. en opnieuw te drogen gezet.

De vlasbollen werd op grote uitgestrekte zeilen te drogen gelegd.

Eens dat de zaadbollen goed door en door gedroogd waren begon men met het "dorsen" of "vlegelen" d.w.z. de laatste zaadbollen scheiden van de stengels.

Het lijnzaad (afkomstig van de zaadbollen) werd gezuiverd met een "korenwin" waarin eerst een fijne zeef werd gelegd. Het kaf werd gebruikt als veevoeder.

Alle boeren hielden zaad over voor eigen gebruik. Immers het lijnzaad was oliehoudend (lijnolie). Die lijnolie werkte gunstig in op de spijsvertering van mens en dier.

De hoeveelheid zaad die men niet kon gebruiken werd verkocht aan de olieslagerij. Hier werd die olie optimaal uit het zaad geperst of getrokken. De afval werd tot lijnkoeken geperst en terug verkocht aan de boeren voor het vee 'lijnkoeken'.

Vervolgens het "rotten" : zodra de rootlingen droog waren kwamen ze in de rootputten terecht voor het rotingsproces en dit gedurende een tiental dagen.

Na het rotten komen er nog verschillende bewerkingen

Het uittrekken of het slijten van het vlas.

Het “rotten” .

Het vlas werd in een special rootbak of rootkolk in het water van sloten, beken, vijvers en plassen gezet of het werd los in het water ondergedompeld, bedolven met stenen of zware materialen, opdat het vlas goed onder water zou blijven.

Dit gebeurde meestal in onze streken in **stilstaand** water.

Gedurende het rotingsproces in het water (in de rootputten) kwamen de taaie vlasvezels los van de omhullende houtdelen. Op die manier konden de vezels vervolgens gemakkelijker van het hout gescheiden worden.

Van uit de gracht, sloot of rootput werden de rootlingen met een riek of een gaffel op het droge geworpen.

Dit werk (in een verpestende stank) was een smerige karwei. Dagenlang hing er dan over gans Tisselt en omstreken een eigenaardige reuk van geroot vlas. Het water van de beken, sloten, enz. was van een heldere kleur overgegaan naar donkerbruin.

Eens dit rotingsproces was afgelopen werd het vlas in dunne lagen te drogen gelegd, dikwijls op heidegrond, rond of op braakliggende terreinen en dit gedurende ongeveer één maand. De vlaslegsters begonnen steeds rond middernacht. Zij maakten de rootlingen los en het vlas werd in dunne lagen op lange rijen gelegd om in de zon te drogen en tevens te laten ‘na rotten’. Ondertussen werd het ook regelmatig gekeerd.

Vlas na het rotten te drogen gelegd in rijen op het veld

De vlasteelt vergde veel handenarbeid. De kleine telers hadden steeds de mogelijkheid om beroep te doen op de buren (geburen). Deze laatsten verdienden voor hun werk niet veel geld (vijf stuivers) maar in vele kindrijke gezinnen kwam dit kleine bedrag toch goed van pas want velen hadden het niet al te breed. Eens dat het vlas opnieuw goed droog was werd het opnieuw in bussels gebonden en naar huis gevoerd voor het winterwerk. *Momenteel wordt het vlas machinaal gesleten.*

Winterbewerkingen :

Boken en kappen, d.w.z. houterige delen van de vlasstengels verwijderen zodat de zeer fijne vlasvezels los kwamen.

In oktober begon men met het zwingelen op de dorsvloer of via de zwingelmolen om nogmaals de resterende houterige delen te verwijderen.

Er ging niets verloren!

Lemen (hout van de stengels) werden voor allerlei doeleinden gebruikt.

-bij metsers

-bij boeren voor de bakovens

-beletten dat mussen ander kiemende zaad van andere planten zouden oppikken

Klodden : (zie **Kloddemansveldweg** in Willebroek)

Klodden zijn de korte vezels die voortkomen van de kleine vertakkingen die bovenaan de vlasstengel de zaadbollen dragen.

Zij hadden een zekere handelswaarde en ze werden opgekocht door de “kloddemannen” of “knollenmannen”. De klodden werden verpakt in balen van 15 kg.

In Tisselt dat het vlascentrum was woonden meerdere vlasopkopers.

Zo waren er :

In Tisselt : P. Van der Straeten (De Sammelaar), Jef De Prins, Jan De Wit, deze drie genoemden waren ook grossisten.

In kalfort kende men vooral Bosserez, Dis Meersmans, Teppe Wouters en Louis Peeters.

Door G. Van Auwenis

Zie ook :

-Vlasbewerking in Klein Brabant door Jef Geniets

-Leven van het land - Boeren in België 1750-2000 door Yves Segers en Leen Van Molle

*De laatste vasteler in onze streek was 'Boer De Weerdt' uit de Breendonkstraat.
Op deze foto Alfons De Weerdt (x) met Frans Van Gompel en enkele controleurs*

*Kasteelhoeve van "Fons Van Aken" in de Breendonkstraat. Deze hoeve stond ongeveer op de plaats waar nu
café 'Het Meerhof' staat. De laatste bewoner was de genoemde boer 'Alfons De Weerdt'
(De twee laatste foto's werden ons bezorgd door dhr Leon De Weerdt)*

Wordt vervolgd

Willebroek viert carnaval!

Rond de periode van halfvasten viert Willebroek van oudsher Carnaval. In 1887 was al sprake van een 'gemaskerden optocht gedaan met muziek, fakkellicht, lampen, chineesche lantaarnen en bengaalsche vlammen' en in 1894 richtte de 'Bond der Neringdoenden van Willebroeck' een uitnodiging aan de Willebroekse middenstandsmaatschappijen om mee te werken aan 'een carnavalstoet die zekerlijk tering en nering in onze gemeente brengen moet'¹.

De carnavalstoet zoals die tegenwoordig ieder jaar de Willebroekse straten doorkruist, ontstond kort na de tweede Wereldoorlog.

Bijgaande foto dateert uit die periode en toont het (oorspronkelijke) Willebroekse reuzenpaar Janneke en Mieke, waarvan de enkele decennia later door de Mechels-Willebroekse beeldhouwer Henri Van Beersel nieuw vervaardigde opvolgers nog steeds ieder jaar vooropgaan in de stoet. Wat we uit de foto alvast kunnen opmaken is dat de reuzen toen nog niet werden voortgerold, zoals vandaag gebeurd, maar werden gedragen door wat in het carnavalsjargon logischerwijze een 'reuzendrager' wordt genoemd. Wie die sterke mannen of hun begeleiders waren of waar de foto precies werd genomen is ons onbekend, maar het moet wel een koude en natte carnavaldag zijn geweest, getuige de blinkende kasseien en de sneeuw in de goot, links op de foto. Hoewel die winterse toestanden er de Willebroekenaren – toen alleszins – niet van weerhielden om feest te vieren.

Kevin Polfliet

1 - Citaten uit 'Willebroek, van landbouwdorp tot industriegemeente', Tine Rabhooy en Tony De Herdt, uitgave in eigen beheer, Willebroek, 1982, pag.356-357.

2 - Foto Koninklijk Instituut v.h. Kunstpatrimonium

100 JAAR “RODE KRUIS” te Willebroek

1912-2012

Korte voorgeschiedenis van het “Rode Kruis”.

“Wij zijn allen broeders” of in het Italiaans : **“Tutti fratelli”**

De aanleiding.

Solferino (Italië) 1859 - De verschrikkelijke oorlog en de grote veldslag die plaats vonden tussen de Oostenrijkse en de Franse legers. Van deze laatste was keizer Napoleon III de grote aanvoerder. Duizenden soldaten bevonden zich in de frontlinie (+/- 8 km. lang). Van deze 300.000 soldaten die er tegenover elkaar stonden bleven er 40.000 soldaten dood of gewond achter die aan hun lot werden overgelaten. Dit beeld moet werkelijk onmenselijk geweest zijn. Verschrikkelijk!

De Zwitserse bankier en zakenman Henri Dunant (Henry Dunant) was hiervan een toevallige getuige.

Jean Henri Dunant,

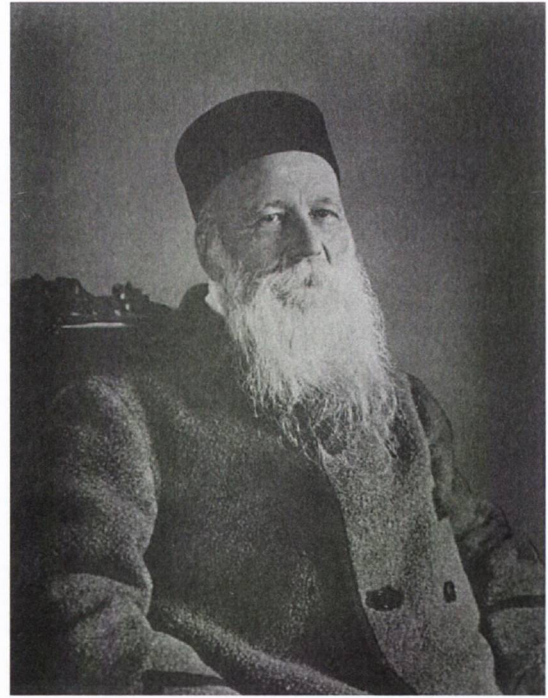
Geboren in Genève op 8 mei 1828

Overleden in Heiden op 30 oktober 1910

(Henry Dunant in het Engels)

Henri Dunant op jongere leeftijd

Henri Dunant op hogere leeftijd

Henri Dunant was van deze oorlog een toevallige getuige.

De slachting van en tussen mensen, allen als het ware broeders, had hem geweldig aangegrepen, zelfs tot in het diepste van zijn ziel werd hij er door getroffen en dit zodanig dat hij het lijden van zovelen niet langer meer kon aanzien en dat hij onmiddellijk een zeer eenvoudige hulpdienst organiseerde voor de slachtoffers-gewonden van beide legers zonder rekening te houden met de herkomst uit beide kampen.

Het boek dat door hem werd geschreven “Un souvenir de Solférino” (1862) kende een groot succes. In dit boek vraagt hij zich af of het niet mogelijk zou zijn om in “Vredestijd” in alle landen geen hulpposten zouden kunnen opgericht worden om in “Oorlogstijd” de gekwetsten en hulpbehoevenden te kunnen verzorgen of helpen.

Hij doet in zijn boek een drievoudig voorstel :

- a) Vrijwillige hulpverenigingen dienen in elk land opgericht te worden die dienen uitgerust en opgeleid te zijn om gewonden op het slagveld te kunnen verzorgen en medische hulp te verlenen aan het leger.
- b) De neutraliteit van de gewonden op het slagveld alsmede het medisch personeel en hun uitrusting moeten gegarandeerd worden en via een kenteken worden beschermd.
- c) Zij voorstellen moeten door een internationaal verdrag kracht van wet ontvangen waarin ook voorzien dient te worden in de waarborg van de gewonden en van het medisch personeel dat hen verzorgt.

1863 – De geboorte van het Rode Kruis

1864 - De officiële start

Vervolgens komt men aan bij de Verdragen van Genève die bescherming bieden aan de zieken, gewonden en de schipbreukelingen van de oorlog op zee.

De Eerste en de Tweede oorlog leiden tot het Vierde Verdrag van Genève in 1949.

In 1910 had het Rode Kruis zich al over meer dan 40 landen verspreid waarbij ook in België.

De opgerichte verenigingen zouden niet alleen in oorlogstijd, maar ook in tijden van nood en allerlei rampen de neutraliteit van de gewonden, zieken, hulpbehoevenden en het medisch personeel waarborgen.

Als stichter van het Rode Kruis (vroeger Rood Kruis) mocht hij 4 maal de Nobelprijs voor de Vrede in ontvangst nemen.

Reeds in 1911 leefde men in Willebroek ook met de gedachte om een afdeling van het “Rood Kruis” op te richten.

Gezien het idee reeds enige tijd actief leefde bij een aantal zeer geïnteresseerde vooraanstaanden, verplegers en al dan niet gewone burgers kon men aan dit idee vorm geven.

Reeds op 5 september 1911 werd een schrijven, uitgaande van de “verplegersvereniging van Willebroeck” en gericht aan de Heren Burgemeester en Schepenen der gemeente Willebroeck.

Nog vooraleer een officiële aanvraag van 5 september 1911 verzonden was werd er reeds een dankbrief opgesteld op 20 augustus 1911 en dit voor het gebruik van een lokaal. Deze dankbrief zag er uit als volgt :(*Arch.Gem.Wil.*)

“ *Willebroeck, den 20 Augustus 1911.*

“

“*Mijnheeren,*

“

“*De gediplomeerden van den leergang van verbandleer en ziekenverpleging, welke door de “zorgen van het Rood Kruis alhier gegeven geweest is, vergaderd in feestzaal op 19den dezer, “hebben mij “gelast Ued in hunnen naam te bedanken, voor de kostbare medewerking welke “gij hun verleend “hebt, met zoo bereidwillig een schoollokaal tot hunne beschikking te stellen.*

“Gelieft, Mijnheeren, met de verzekering hunner erkentelijkheid, hunne gevoelens van “bijzondere
“achting te aanvaarden.

“(Geteekend : A. Selleslag)

Een officiële aanvraag gedateerd op 5 september 1911 zag er uit als volgt: (Arch.Gem.Wil)

“Verplegersvereniging
“van
“ Willebroeck

Willebroeck, den 5den September 1911.

Mijnheeren,

De gediplomeerden van het Rood Kruis,
“die deze gemeente bewonen, komen eene vereeniging te stichten, onder de benaming: “Verplegers-
“vereeniging van Willebroeck.”

“Deze vereeniging, welke een twintigtal leden telt, heeft, ingevolge de verordeningen van het
“Rood Kruis, voor doel, voor wat deze gemeente betreft :

- a) in geval van plotselinge ongelukken of ziekten, de eerste zorgen toe te dienen in afwachting van de komst des geneesheers.
- b) hulpposten in te richten ter gelegenheid van gebeurtenissen welke ongevallen zouden kunnen verwekken.
- c) nieuwe leergangen van verbandleer en verpleegkunde in te richten.

“Het is buiten allen twijfel, dat in onze volkrijke en nijverige gemeente, de gelegenheid zich
“voor de Verpleegersvereniging kan voordoen, degelijke diensten te bewijzen en ten einde in zulk
“geval, hare taak naar behooren te kunnen volbrengen, heeft zij het voornemen opgevat, eenen
“hulppost in te richten, wel voorzien van verband- en vervoermateriaal en waartoe in geval van
“ongeluk de leden der Verpleegersvereniging, alsook de dokters vrijen toegang zouden hebben om
“zich het noodige gerief aan te schaffen.

“Onze instelling is dus van openbaar nut, Mijnheeren, en zulks moedigt ons aan, zoo vrij te
“zijn U te verzoeken de goedheid te willen hebben ons behulpzaam te zijn met ons een lokaal te
“verschaffen, in hetwelk gezegde hulppost zou kunnen ingericht worden. Zulk lokaal hoeft overigens
“niet groot te wezen en slechts ruim genoeg om te kunnen bevatten : eene hulpkast, eene boekenkast
“en twee draagberriën. Zonder eenigen voorkeur te hebben, denken wij dat het voordeeligst zou
“kunnen gevonden worden in eene der aanhoorigheden van het gemeentehuis of in de
“Meisjesgemeenteschool.

“Gaarne stellen wij ons tot uwe beschikking, voor het leveren van alle nadere inlichtingen
“welke gij zoudt mogen verlangen en in de hoop, Mijnheeren, dat het U believen zal een gunstig
“gevolg aan onze vraag te verleenen, bidden wij U de verzekering onze hoogachting te willen
“aanvaarden.

De Schrijver

De Voorzitter

A.Selleslag

Dr. Princen

“Aan de Heeren Burgemeester en Schepenen der Gemeente Willebroeck

De "Gemeentelijke Meisjesschool" in de Kerkstraat

Na het bekomen van een lokaal kan het Rode Kruis van Willebroeck zich gaan uitleven. Vandaar volgend antwoord op het schrijven van het gemeentebestuur d.d. 13 oktober 1911(Arch.Gem.Wil.):

Willebroeck, den 13 Oktober 1911.

Mynheeren,

" Wy hebben Uw geeerd schryven van 25 September ll. Wel ontvangen.

"Het verheugde ons ten zeerste, uit hetzelfde te vernemen, dat het den Raad behaagd heeft ons verzoek van den 5 derzelfde maand in te willigen, met ons toe te staan eenen hulppost van het "Rood Kruis" in te richten in een lokaal der Meisjesgemeenteschool en in ditzelfde gebouw over eene klas te beschikken voor het geven van nieuwe leergangen.

"Namens de Verplegersvereniging hebben wy de eer U om dit besluit, alsook om uwe wenschen van welgelukken onzer onderneming onzen innigsten dank te betuigen.

"Wy durven U verzekeren, Mynheeren, dat wy het ons ten plicht zullen rekenen de genegenheid die gy ons betoont waardig te worden en bieden U intusschen de verzekering onzer hoogachting.

De Schryver,

De Voorzitter,

A. Selleslag

Dr. Princen

" Aan de Heeren Burgemeester en Raadsleden der Gemeente Willebroeck.

De lokalen in de school waren wel toegezegd maar daarmee was buiten de lokalen nog niet alles in orde.

De "Verplegersvereniging" van Willebroeck diende nu nog de mogelijkheid te hebben om de lokalen te kunnen betreden - de sleutels bleven achterwege.

Vandaar volgende brief : (Arch.Gem.Wil.)

" Verplegersvereniging"
" Willebroeck

Willebroeck, den 12den Januari 1912.

"
" Vriend Ernest,

"
" Eenigen tijd geleden heeft onze voorzitter, dhr.
"Dr. Princen, ons medegedeeld, dat tijdens een onderhoud hetwelk hij met u had aangaande de
"inrichting van eenen hulppost in de Meisjesgemeenteschool, gij beloofdet ons drij sleutels dezer

"school te doen overhandigen te weten: eenen der buitenpoort, eenen der groote ingangspoort en
"eenen der plaats zelve waar de hulppost is ingericht.

"
" Ik heb het genoeg u met deze te melden dat bedoelde post om zoo te zeggen volkomen in
"orde is en ben tevens zoo vrij u te vragen of het nog niet mogelijk isons de sleutels in kwestie te
"bezorgen.

"
" Ontvang intusschen mijne verkleefde groetenissen.

"
" A. Selleslag

Schijnbaar wogen ook toen de laatste loodjes het zwaarst!

Een geschikt lokaal vinden om een nieuw bestuur samen te stellen (Arch.Gem.Wil) :

"
" 16 Februari 1912.

"
" Vriend Ernest,

"
" Vergeef mij dat ik u nogmaals lastig val aangaande het Rood Kruis.
"Volgens de standregelen dezer vereeniging moet het nieuw gesticht Oudercomiteit zoo spoedig
"mogelijk zijn bijzonder reglement opmaken en een nieuw Bestuur aanstellen.

"Daartoe moet natuurlijk eene algemeene vergadering belegd worden en het voorlopig bestuur gelast
"mij u te vragen of dezelve zou mogen plaats hebben ten gemeentehuize op zaterdag 25 dezer om 2 ½
"u. in de namiddag.

" Zou dat mogelijk zijn a.u.b.?

"In afwachting van een gunstig antwoord groet ik u hartelijk.

"
" A.Selleslag

Ook het "Godsgasthuis Lodewijk De Naeyer" viel in de belangstelling.

Vandaar volgend schrijven (Arch. Gem.Wil.):

Rood Kruis van België
Oudercomité van Willebroeck

Willebroeck, den 16den Januari 1913

Zeer Eerwaarde Heer,

Wij hebben de eer, van uwe welwillendheid de toelating te aanzoeken, voor de leden en ambulanciers onzer afdeeling, ten getalle van ongeveer dertig, om Zondag 26sten dezer rond 3 uren in den namiddag, de inrichtingen van het Godsgasthuis te mogen bezichtigen.

In de hoop, dat het u believen zal, een gunstig gevolg aan onze vraag te verleen, bidden wij u, Eerwaarde Heer, onze eerbiedige groeten te aanvaarden

De Secretaris,

De Voorzitter,

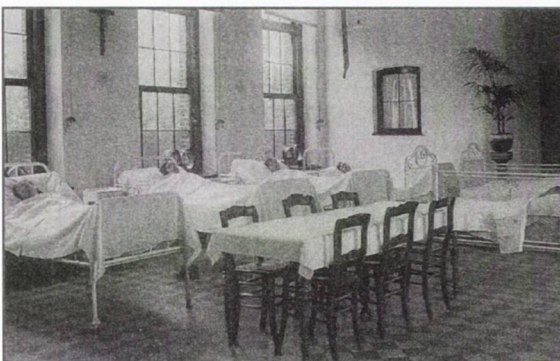
A Selleslag

Dr. Princen

Aan den Eerweerden Heer Pastoor Dony
Voorzitter van den Bestuursraad
Van het Godsgasthuis Lodewijk De Naeyer
T. D.

Het "Godsgasthuis Lodewijk De Naeyer" in zijn oorspronkelijke staat.

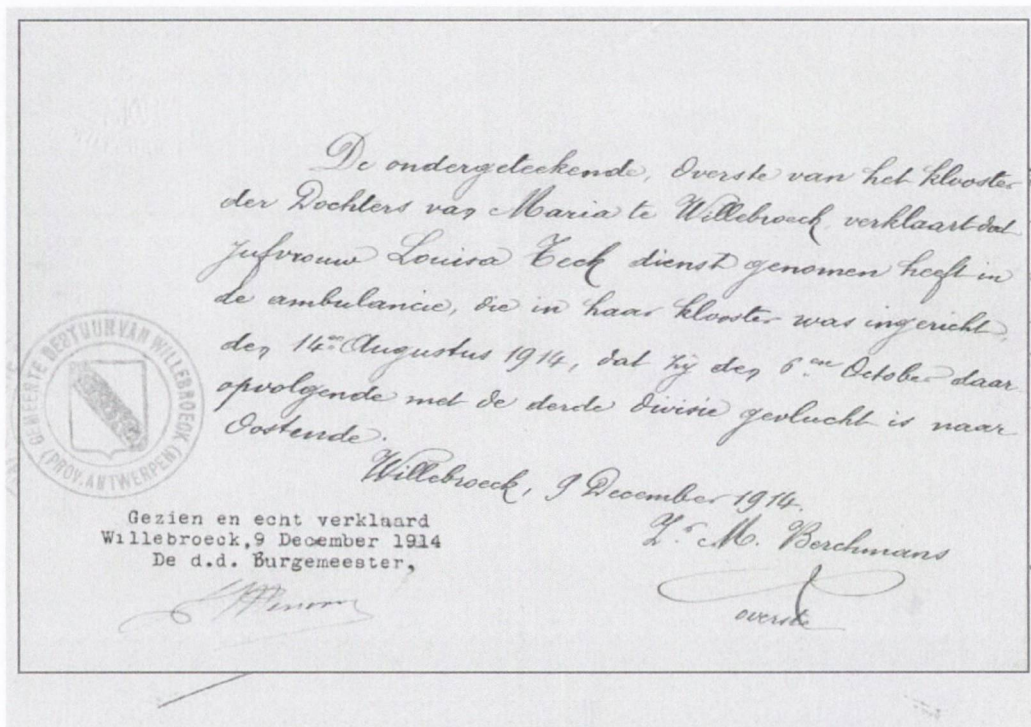
Ziekenzaal en operatiezaal

Plots is daar de Eerste Wereldoorlog

Het Rode Kruis, Afdeling Willebroek is intussen een feit geworden en staat paraat om te helpen waar het nodig is en dit op alle vlakken en terreinen van het oorlogsgebeuren.

Op 9 december 1914 nemen twee zusters van het klooster der Dochters van Maria dienst in de "ambulancie" van het klooster en op 6 oktober 1914 zijn zij gevlucht met de derde divisie naar Oostende.

Het zijn respectievelijk de juffrouwen Jeanne De Laet en Louisa Teck. Hieronder de bevestiging van Zr.M. Berchmans, kloosteroverste. (Arch.Gem.Wil)

De juffrouwen Jeanne De Laet (L) en Louisa Teck (R) (Foto uit familieboek De Laet)

*Een gewonde Belgische hoornblazer wordt in een noodhospitaal in het klooster van Willebroek binnengedragen
04-09-1914 (Foto Archief Guva)*

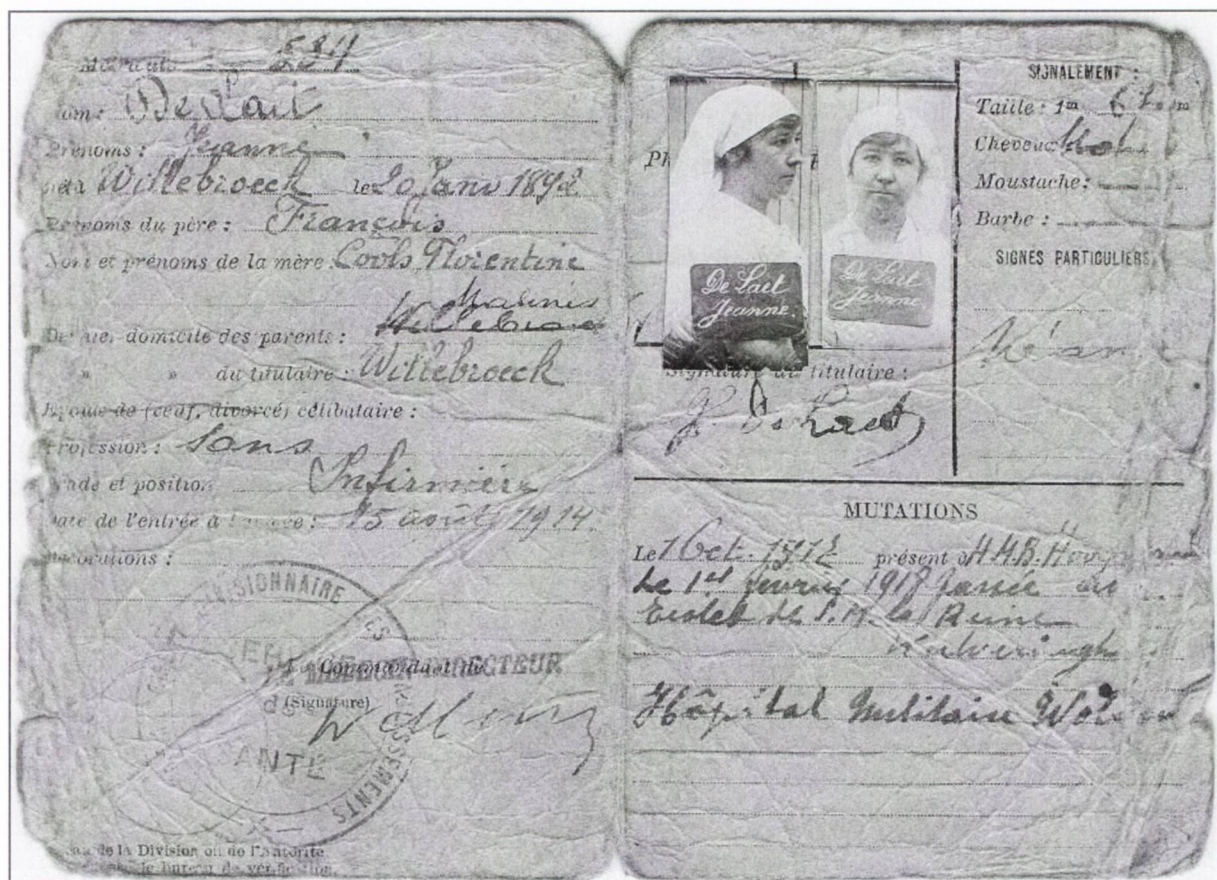

Jeanne De Laet vereerd met talrijke eretekens

Overlijdensprentje van Jeanne De Laet

Jeanne De Laet werd omwille van haar verdienste aan het front en omwille van haar inzet en vakkennis zeer gewaardeerd aan het Koninklijk Hof.
Voor het Rode Kruis van Willebroek was dit een grote eer.

De pas of identiteitsbewijs van Jeanne De Laet

Ook Willebroek ontsnapt niet aan de oorlog.

Van bij het begin heeft ons volk te lijden onder de opeisingen, de gruwel en ziektes allerhande.

Het Willebroekse Rode Kruis staat paraat.

Op 27 maart 1915 liet Dr. H. Persoons weten aan dhr. BEER, Voorzitter van de afdeling Hygiëne van het Rood Kruis van België dat hij in de maand september 1914 een 12-tal militairen en enkele burgers had verzorgd in een "lazaret".

Deze personen waren besmet door tyfus tengevolge van een bombardement en wellicht ook door het drinken van besmet water.

Hij heeft deze zieke personen onmiddellijk laten evacueren naar een hospitaal in Antwerpen.

In oktober van hetzelfde jaar deed er zich een nieuw geval van tyfus voor en de ziekte breidde zich uit waardoor deze nu ook voor kwam in Blaasveld, Breendonk en Puurs.

Een 50-tal besmette personen werden verzorgd in het hospitaal.

Ook tijdens de perioden van onheil allerlei heeft het Willebroekse Rode Kruis zijn handen vol met:

- het verzorgen van gekwetsten na de bombardementen
- de inrichting van een hulphospitaal

- het verzenden van hulppakketten aan de krijgsgevangenen
- verzoekschriften om vrijlatingen te bekomen
- bereiden van middagmalen
- verspreiden van versterkende middelen waaronder ook medicamenten
- oprichting van een sociale dienst

Na de oorlog lieten de Rodekruisvrijwilligers zich ook opmerken, zoals bij :

- overstromingen te Klein-Willebroek
- idem Ruisbroek
- bij sportmanifestaties
- kampioenschappen in de regio, bv. op Hazewinkel
- Dodentocht Bornem
- bij branden
- bij ongevallen met giftige en ontplofbare stoffen
- samenwerking Rode Kruis en brandweer

Overzicht 100 jaar Rode Kruis Willebroek:

1911-1912 : start van de Rode Kruis afdeling Willebroek

1912-1922 : voorzitter Dr. J. Princen

1922-1923 : Ernest Van Crombruggen ???

1923-1948 : Dr. Henri Emery

1948-1972 : Dhr. Jozef Polspoel

1972-1976 : Dhr. Frans Paredaens

1976-1985 : Apoth. Alfons De Jonghe

1985-1985 : Dhr. Eric Van Winghe

Vanaf 1986 : Apoth. Dirk De Jonghe

Naar aanleiding van het 100-jarig bestaan van de afdeling Rode Kruis te Willebroek had er op donderdag 15 maart 2012 in de Gemeentelijke Feestzaal te Willebroek een Academische zitting plaats. Deze werd opgeluisterd door de Academie voor Muziek en Woord van Willebroek.

Namen er het woord :

Piet Waterkeyn, Manager bloedtransfusie centrum Antwerpen

Prof. Dr. Philippe Vandekerckhove, gedelegeerd bestuurder Rode Kruis Vlaanderen

Marc De Laet, Burgemeester Willebroek

Dirk De Jonghe, Voorzitter Rode Kruis Willebroek.

Een talrijk publiek was hierop aanwezig.

De zaal was zeer rijk voorzien van vele foto's en documenten die zowel historisch als hedendaags kunnen beschouwd worden.

Velen konden zich herkennen in de uitgebreide documentatie die voor het publiek uiterst boeiend was.

Deze Academische zitting was zeer geslaagd.

G. Van Auwenis

Raadpleging van de archieven in de gemeente Willebroek

Algemene regeling geldt als volgt : (Niet tijdens de maanden juli en augustus alsook niet op feestdagen)

Archief Vaertlinck : Centrum Jan Van Winghe, Capt. Trippstraat 33, 2830 Willebroek
– lokaal 28 :
2de en 4de zaterdag van de maand van 9.00 tot 12.00 uur of na afspraak. E-mail :
rene.pattyn@telenet.be – website : www.vaertlinck.be

Archief gemeentelijke bibliotheek : Schoolweg 1A, 2830 Willebroek
Dinsdagnamiddag van 14.00 tot 16.00 uur – Aanvragen in de bibliotheek. Tel 03/886 55 22 of
willebroek@bibliotheek.be

Gemeentelijk archief (Gemeentehuis), A. Van Landeghemstraat 99, 2830 Willebroek
Donderdagvoormiddag van 9.00 tot 12.00 uur, enkel na afspraak. Tel 0800 9 2830

GEMEENTELIJKE SPOTNAMEN en hun ONTSTAAN

Spotnamen, spotverhalen, domme gezegden en geestigheden hebben altijd bij de mensen in een hoge gunst gestaan. De mens heeft steeds heel gaarne met zijn nabuur gespot! Zulks was reeds het geval in de oudheid en tijdens de middeleeuwen en later ging het er al even erg aan toe. De naijver en afgunst die onze gemeenten bezielde was misschien wel de hoofdoorzaak van de gegeven spotnamen.

Een tweede reden waaraan het ontstaan van spotnamen te wijten is, was de afzondering van de verschillende plattelandsdorpen.

Er was gebrek aan gemeenschapswegen en er waren ook geen verkeersmiddelen. Onze voorouders bleven steeds binnen de perken van hun eigen gemeente en ze kwamen zelden of nooit in contact met de bewoners van andere dorpen, zodat ze mekaar voor vreemdelingen aanzagen.

Dit alles gaf aanleiding tot wederzijds wantrouwen en onderlinge vijandschap. Om met de bewoners van de nabijgelegen dorpen te schimpen, nam men alles te baat.

De kleinste gebeurtenis, het minste feit, werd verdraaid, vergroot en rondgebazuind.

Deze feiten lagen dan meestal aan de basis van de spotnaam. Onze voorouders waren beslist niet kieskeurig met het kiezen van hun namen.

Sommige schimnamen waren wel wat plat en realistisch.

Eens de spotnaam in voege, werd deze dan overgeleverd van geslacht tot geslacht.

Tussen haakjes aanduiding van de provincie.

Onder de link schuilt het ontstaan van de spotnaam.

Massenhoven (A.): vliegenstovers

Mater (O.): vechters

Mazenzele (B.): bezembinders

Mechelen (A.): maneblossers.

Mechelen (L.): muggenblossers.

Meer (A.): wringers

Meerbeek: papboeren.

Meerbeke (O.): gipsheren (= flierefluiters)

Meerdonk (O.): kletskoppen, stuifkoppen, stuifbollen.

Meerhout (A.): meerkatjes

Meerle (A.): mastentoppen

Meeswijk (L.): briggelhanen (= brood uit onrijp koren)
Meeuwen: de alvermannekens van Meeuwen.
Mere (O.): papboeren.
Meise (B.): klotboeren
Melle (O.): dikke nekken.
Melsele (O.): pijpkens
Membruggen: waterratten
Mendonk (O.): palingstropers
Menen (W.): magenwielvangers
Merchtem (B.): houten ballekens, theedrinkers
Merksem (A.): stroboeren.
Merksplas (A.): spalkers, spetters
Mesen (W.): dikkoppen
Messelbroek (B.): kalotten
Merelbeke (O.): achterworstigge
Meulebeke (W.) Turken
Meuzegem (Wolvertem) (B.): bosuilen
Michelbeke (O.): pronkers (= spaarders)
Middelburg (O.): ketelboeters (= ketellappers)
Mielen (L.): eters
Millen (L.): snuifdozen, kattenvillers
Minderhout: papboeren
Moerbeke-Waas (O.): smeerkoeeters
Moerzeke (O.): pruimen
Mol (A.): soepbeners, sopweikers, kortoren
Molenbeek: vaartkapoen.
Molenbeersel (L.): pierenland
Moorsel (O.): boksers
Moortsele (O.): platte borzen
Mopertingen (L.): papzakken
Mortsel (A.): zotten
Munsterbilzen (L.): kabuiskoppen (van kabuiskolen)

N

Namen (N.): escargots
Neeroeteren (L.): kolven (= knuppels)
Neerpelt (L.): wolvenschieters.
Nekkerspoel : mestrapers
Nevele (O.): moordenaars.
Niel (L.): kerk van Niel (betekent bij het kaartspel : kaarten zonder één " beeldeken ")
Nieuwenhove (O.): grijzers.
Nieuwenrode (B.): toekkers (= wildstropers), visfretters
Nieuwerkerken (O.): schapenkoppen, lompe boeren
Nieuwkapelle (W.): muggenblusser
Nieuwerkerken (O.): schapenkoppen
Nieuwpoort. (W.): schrobber (=vissoort)
Nijlen (A.): sparrijders.
Nijvel: aclots.
Ninove (O.): wortelmannen , kaffeegieters, wortelkrabbers, steksesmannen voddemmannen

O

Oelegem (A.): Oelegemse brakken (= grote mieren).

Oevel: biechtstoel.
Okegem (O.): hoppewinders .
<<http://www.henkdeconinck.be/spotnamen/okegem.htm>>
Olen: de boeren van Olen.
Onkerzele (O.): toverheksen
Oombergen (O.): gersbuiikers
Oordegem (O.): polkaboeren
Oorderen (A.): karotenbuter (in verband met de teelt van cichoreiwortels)
Oostakker (O.): savooistekers.
Oosteeklo (O.): geitenpoepers
Oostende (W.): platen, pladijzen (= vissoort.), Schollen
Oosterzele (O.): groenbuiiken, zeiktelen
Oostmalle (A.): joden.
Oostvleteren (W.): smouteters
Opglabbeek (L.): brouwers.
Ophem: halve wilden
Ophoven (L.): kinderen van -.
Oplinter (B.): wannessen
Oppem-Wezembeek (B.): halve wilden
Opwijk (B.): drinkers
Orsmaal (B.): engwörpers (eendenwerpers)
Ossel: bèren.
Oten (A.): (lompe) boeren
Ottergem: advocaten.
Oudegem (O.): gierigaards
Oudekapelle (W.): muggenblissers
Oudenaarde (O.): boneknagers, kiekens
Overmere (O.): smouters .
Overpelt. (L.): blazers (baanvorm van toren)
Overijse (B.): doenders (= koeksoort)

P

Pajottenland: kersenboeren.
Pamel: arjaunen.
Panne (De) (W.): puzzieschieters .
Park (B.): zwaantjes
Paulatem (O): Paulatemse puitenrijders.
Peer (L.): muggenblussers.
Perk (B.): wildstropers
Peutie (B.): slappe benen.
Pollare (O.): troteters (= appelmoes)
Poperinge (W.): krombenders, keikoppen, heisnijders, langoren
Poppel (A.): krombenders. Pulderbos (A.): stokslagers
Pulle (A.): heikneutes
Putte (A.): mattenbreiers, verbrande Puttenaars
Puurs (A.): kipkapfretters .

Door: "Rene Pattyn" <rene.pattyn@telenet.be>

Onderwerp: FW: Gemeentelijke spotnamen en hun ontstaan

Datum: vrijdag 24 juni 2011 12:05

NUTTIGE PLANTEN UIT ONZE “VOLKSGENEESKUNDE”

“DE VLIER” een vergeten struik

Interessante gegevens voor de kruidendokter.

De vlier is een struik of een boom die in zekere streken bijna altijd te vinden is in de omgeving van boerderijen en aldus zeer verspreid op het platteland maar veel minder in bossen.

De vlier is zeer broos waardoor zijn takken en stammen gemakkelijk breken om dan vanuit de voet opnieuw op te groeien. Bijgevolg ziet de vlier er uit als een struikgewas met een zeer beschadigd takkengestel aan de basis.

Vroeger leerde men ons een lepeltje vliersiroop te slikken als we verkouden waren of als onze stem het liet afweten.

Wat weet de gemeenschap heden ten dage nog over de vlier?

Lang geleden maakten de herders fluitjes uit de vlier met zijn zacht merg om hun honden te roepen die de kudde schapen moesten begeleiden of bewaken. Wellicht komt de naam “**flierefluiter**” daar vandaan.

Hoeveel kinderen zullen zich niet bezig gehouden hebben met het maken van een “**klakkebuis**” waarmee zij de harde rode bessen konden wegblazen.

Belhamels durfden het aan propjes te maken van bv. zacht papier af roze kladpapier. Soms doopte men deze in de inktpot en werden ze naar de schoolmeester of schooljuf geblazen, zelfs het bord en het plafond moest er aan geloven.

Vele mensen van deze moderne tijd met zijn farmaceutische produkten weten niet meer dat deze ‘vlierstruik’ een grote geneeskundige waarde heeft.

Sommigen beweren dat deze volksgeneeskunde die reeds duizenden jaren bestaat waardeloos is. In alle geval, voor sommige lieden, (vooral op het platte land) is de vlier een concurrent van de farmaceutische industrie. Trouwens de vlier heeft de tand des tijds doorstaan en had de naam gekregen van ‘**medicijn van het platte land**’.

In vroegere tijden werd de vlier aanzien als een heilige boom, vooral omwille van zijn geneeskundige waarde.

De Kerk was het er niet mee eens en noemde de struik of boom de ‘Judasboom’ en dit omdat Judas zich wilde verhangen aan de takken van de boom toen hij merkte dat Jezus tot de dood veroordeeld werd.

Maar de takken van de vlier waren en zijn erg broos, knapten af en Judas kwam terug met de voeten op de grond, doch enkel zijn oor bleef hangen. Vandaar dan weer de naam “**Judasoor**”.

Het Judasoor is een zwam die op de vlierstruik groeit en de vorm heeft van een **oorschelp**. In droge toestand heeft hij een zwarte kleur maar bij vochtig weer of regenweer wordt de zwam glibberig en krijgt dan een bruine tot steenrode kleur.

Vroeger beschouwde men de struik als de woning van de heksen vandaar dat hij als een verboden struik werd aanzien. Voor geneesmiddelen moest men in de kloosters aankloppen.

Zijn populariteit bleef levend onder de bevolking en de mensen gingen geneeskruiden halen bij de heksen-kruidenvrouwtjes.

Zijn Latijnse naam is : Sambucus nigra.

Een Romeins muziekinstrument werd gemaakt uit vlierhout en werd Sambuca genoemd.

Nigra staat voor de zwarte kleur van de bessen die samen met de bladeren werden aangewend voor het verven van kledingstoffen en wol die dan een kleur kregen van lilapaars tot grijszwart.

Zijn geneeskraft.

De geneeskundige bestanddelen : vluchtige olie, flavonoïden, looistoffen, cyanogene glycoside, vitamine A en C, slijmstoffen, organische zuren, alkaloïde.

De giftige alkaloïde die aanwezig zijn in de onrijpe bessen, bloemen, takken en bloesems verdwijnen met het koken¹.

De bladeren.

Vroeger maakte men veel gebruik van de bladeren. Allerlei geneesmiddelen kwamen er uit voort die gebruikt werden voor groene vlierzalf, tegen bloeduitstortingen, verstuingen, aambeien, keelpijn, tumoren en ter verlichting van jicht.

De bladeren en de bloemen werd geplukt in mei. Deze werden gedestilleerd en gebruikt als lotion tegen zweren, verwondingen en bij oogaandoeningen.

Wanneer men er 's morgens en 's avonds de handen erin waste, was het een goed middel tegen epilepsie. Een bladerenaftreksel zou goed zijn voor suikerzieken. In de 18^e eeuw was het een uitstekend en zeer gewaardeerd middel om sproeten te verwijderen.

De Schors.

Gebruikt als purgeermiddel en in een grote dosis vochtafdrijvend.

Thee van de bast werkt, door de aanwezigheid van hars, stimulerend op darmen en nieren. De schors zou ook stimulerend zijn voor de lever en verlicht ongemakken bij artritis.

Tegenwoordig wordt de schors als geneesmiddel niet meer gebruikt.

De Vlierbloesem.

Een grote witte schermbloem vormt de bloesem van de vlier. Zij is medicinaal belangrijk vanwege de zweetbevorderende werking bij koorts.

Vlier met bladeren en bloemen

¹ Het boek "The Anatomic of the Elder van Blockwitzius uit 1644 telt 200 bladzijden over de geneeskraft van deze wonderstruik.

De Bessen.

Het blauwzuursap in de bessen stilt kramp en pijn in de darmen, is zweetafdrijvend en werkt laxerend.

De alom gekende vliersiroop werkt als preventief middel voor winterverkoudheid of in combinatie met andere slijmverdunnende kruiden, zoals tijm, tegen hoest. De bessen gekookt in wijn werken menstruatieopwekkend, behalve als men erge last van verstopping heeft.

De zaden uit de bessen waren heilzaam bij waterzucht en zwaarlijvigheid, waartoe men 's ochtends een hoeveelheid van 60 grein met wijn gedurende een tijd moest innemen. Van de bessen wordt wijn, chutney, ketchup, gelei en jam gemaakt.

De Bloemen.

Geschikt tegen slijmvliesontsteking, bevorderen zweten en zijn ideaal bij verkoudheid met koorts en bij griep.

De bloemen zijn ook nuttig bij hooikoorts als ze vroeg in het jaar genomen worden, dus vooraleer het pollenseizoen gaat beginnen en dit als preventief middel om de bovenste luchtwegen te versterken. Ze zijn plaatselijk ontstekingsremmend en worden in huidcrèmes voor winterhanden en voeten gebruikt.

Men moet de bloemen oogsten in het begin van de zomer en dit om de werkzame stoffen te kunnen opvangen. Gedroogde bloempjes worden vaak toegevoegd aan een versterkend theemengsel tegen griep en verkoudheid. Met de bloemen kan men smaak geven aan melk, gestoofd fruit, koude drankjes en kruisbessenjam.

Nu de struik zelf.

Een alledaagse gewone vlier is een houtachtige struik met een zeer opvallende gegroefde stam en

tevens een rommelige kroon die meestal veel dood hout bevat. Typisch voor de vlier is dat de knoppen in het najaar gevormd worden het geen trouwens bij alle bomen het geval is. De knoppen van de vlier zijn wel "naakt" hetgeen bij een aantal andere boomsoorten niet het geval is. De lenticellen of huidmondjes (door sommigen poriën genoemd) zijn zeer duidelijk zichtbaar op de takken.

De mooie witgele schermachtige bloemen bloeien in juni en juli en

Het verwarde uitzicht van een vlierstruik verspreiden een doordringende geur. In het najaar komen de zwarte bessen te voorschijn en zijn dikwijls het hoofdvoedsel voor talrijke kleine zangvogels zoals nachtegalen, grasmussen, roodstaartjes, spreuwen en lijsters.

Let wel ! Deze vogels voorzien in het voortbestaan van de plant, ja tot zelfs in knotwilgen en in dakgoten.

Waar zouden wespen, bijen, galmijten, schuimcicades, bladluizen en galmuggen zich beter beschut voelen in een warm nestje dan in de holle vliertakken?

Het gebruik van vlierbessen in de keuken.

Steeds worden vlierbessen gekookt omdat zij zoveel vitamines bevatten. De vlierboomsiroop (alcoholvrij) wordt met mineraalwater gemengd en wordt een verfrissende en heerlijke zomerse drank.

Van de bloemschermen wordt siroop gemaakt die in hun geheel in suikerwater met citroen worden gekookt. Deze laat men dan 48 uur trekken. Van de bessen wordt jam gemaakt. Als men de rijpe bessen samen met appelsen laat gisten bekomt men een lekkere vruchtenwijn.

De vlierbloesem.

Vlierbloesemthee is zeer lekker en zeer gewild. In juni worden de grote bloemschermen afgeknippt om er wijn van te maken.

Zijn voortplanting.

De vlier heeft het in zich van bijzonder snel takken te vormen waardoor hij zich uitermate leent tot het overplanten. Hij wortelt zeer gemakkelijk vandaar dat men er op korte tijd een ideale heg kan mee vormen.

In de 19de eeuw waren in een dorpskrant enkele woorden genoeg om het planten van de vlier “heggen” te noemen.

Zijn imago heeft altijd geschommeld tussen verering en afschuw.

Voor een boom is hij te klein en hij is te groot voor een struik. De taaiheid van zijn hout kan men vergelijken met deze van de eb terwijl zijn jonge takken bijna helemaal uit slap merg bestaan.

Hij is de metgezel van dood en bederf en groeit even snel als onkruid bij een mesthoop en op een kerkhof en hij doodt bijna alle planten die in zijn schaduw groeien.

Alle onderdelen van de vlier, van knop tot wortel hebben hun economisch nut.

- Zie: planten voor uw gezondheid –Reader’s Digest
- Zie: Bomen en struiken – Rebo Productions 1984
- Zie: Het bomen- en struikenboekje van België door Louis Debot – 1958

G. Van Auwenis

Een kasteel vol... wapens en munitie

Dat Philip Louis Joseph Helman (°1749-+1807) zich, zoals we in een vorig artikel schreven, als baron van Willebroeck ten tijde van de Brabantse Omwenteling aansloot bij de revolutionairen aan de kant van Jan Frans Vonck, mag onrechtstreeks ook blijken uit de bevelen die de Oostenrijkse generaal Richard comte d'Alton (zie kader) tijdens 'La Révolution Belgique' geeft aan zijn ondergeschikte, kolonel Keim, in de loop van oktober 1789.

Een verslag ervan, gepubliceerd in 1791, is terug te vinden in de Universiteitsbibliotheek van Gent en vermeldt, op datum van 7 oktober 1789: "Avant votre départ de Malines, vous ordonnerez au Major Durieux de fournir au substitut Procureur-Général de Vivario, le détachement militaire qu'il lui demandera, pour soutenir dans une opération dont il est chargé de la part du Gouvernement, pour le village de Willebroeck. *Tout ceci sous secret.*" [vrij vertaald: "Vóór uw vertrek uit Mechelen, zult u bevel geven aan majoor Durieux om de substituut-procureur-generaal de Vivario het militair detachement te zenden dat hij vroeg ter ondersteuning van een operatie in het dorp Willebroeck, waartoe hij van het bestuur opdracht kreeg. Dit alles in het geheim."]

Op 22 oktober wordt het waarom van de geheime operatie duidelijk. Generaal d'Alton laat dan weten: "Il m'est revenu que le Maréchal du village de Willebroeck (sic) auroit chez lui un dépôt d'armes & de munitions, & que le Charron du dit lieu est l'espion du parti des insurgens. Je vous prie de faire vérifier le fait & d'y envoyer dans ce cas une troupe suffisante pour les enlever, eux & le dépôt." [vrij vertaald: "Er is mij ter ore gekomen dat de veldwachter van het dorp Willebroeck een wapen- en munitiedepot zou hebben en dat de wagenmaker van genoemde plaats een spion zou zijn aan de kant van de opstandelingen. Mag ik u vragen dit feit te willen verifiëren en desgevallend voldoende manschappen ter plaatse te willen sturen om ze te verwijderen – henzelf én hun depot."]

De medeplichtigheid van de baron wordt onthuld op 23 oktober: "Comme il m'est revenu par une voie qui paroît sûre, que le Baron de Willebroeck auroit son château plein d'armes & de munitions de guerre; que le Maréchal du dit lieu, dont la maison est située sur le canal au Grand-Willebroeck, auroit fait des moules pour la fabrication des balles que l'on coule chez le nommé Vandebroeck, aubergiste du Petit-Willebroeck (chose à laquelle on auroit encore

M É M O I R E S

POUR SERVIR A LA JUSTIFICATION DE
FEU SON EXCELLENCE

LE GÉNÉRAL COMTE D'ALTON,

ET A L'HISTOIRE SECRÉTTE DE

LA RÉVOLUTION BELGIQUE.

SECONDE ÉDITION, corrigée de toutes les fautes de la première, in-quarto, publiée sur la fin de l'année 1790, & augmentée d'un Rapport essentiel touchant la sortie des Troupes Impériales de Bruxelles, le 12 Décembre 1789.

T O M E S E C O N D .

1791.

travaillé la nuit dernière); qu'enfin le nommé Pieters, Boulanger du Petit-Willebroeck, & l'ancien Schurremans, sont assistans du dit Aubergiste, & finalement que le Greffier de l'endroit même livreroit la poudre, vous voudrez, au reçu de cette, commander une division

d'infanterie avec deux peletons de dragons qui se rendront sur le champ avec une pièce de canon, commandés par le Major Lusignan, au dit lieu de Willebroeck, pour entourer le château & les maisons des personnes désignées ci-dessus, les fouiller, en arrêter les hôtes, que l'on transportera ensuite à Anvers s'ils sont coupables, & s'emparer de toutes leurs munitions."

[vrij vertaald: "Gelet op het feit dat, naar ik vernam van een bron die me betrouwbaar lijkt, het kasteel van de baron van Willebroeck volgestouwd zou zitten met wapens en oorlogsmunitie; dat de veldwachter van genoemde plaats, wiens huis zich aan het kanaal in Groot-Willebroeck bevindt, gietvormen zou hebben gemaakt voor het vervaardigen van kogels die gegoten worden bij de genaamde Vandenbroeck, herbergier in Klein-Willebroeck (zaak waaraan men vorige nacht nog zou gewerkt hebben); dat de genaamde Pieters, bakker in Klein-Willebroeck, en de oude Schurremans, assistenten zouden zijn van voormelde herbergier, en dat tot slot de griffier van dezelfde plaats kruitleveringen zou verrichten; vraag ik u om bij ontvangst van dit bericht onmiddellijk een infanteriedivisie met twee peletons manschappen te paard op te vorderen, die zich onder bevel van majoor Lusignan en met één kanon te velde zullen begeven om in de genoemde plaats Willebroeck het kasteel en de woningen van de hierboven vermelde personen te omsingelen, ze te doorzoeken, de er aanwezige personen te arresteren, hen naar Antwerpen te brengen indien schuldig bevonden, en al hun munitie in beslag te nemen.]

Dat de opstand in Willebroeck en omgeving ernstige proporties moet hebben aangenomen blijkt uit de aanvullende instructies, die kolonel Keim opdragen om de nodige versterking op te roepen en generaal d'Alton te verwittigen "(...) comme il me revient aussi que le soulèvement sera général demain(...)." [vrije vertaling: "(...) vermits ik ook vernam dat de opstand morgen algemeen zou zijn."]

Wat er verder met de baron, de veldwachter, de herbergier, de bakker en *de oude Schurremans* gebeurde, dat vermeldt het verslag niet. De baron overleefde alleszins - hij overleed in Brussel in 1807 en werd begraven te Willebroeck. Het kasteel van de Helmans liep tijdens de troebelen van 1789 en ook tijdens de latere Boerenkrijg in 1798 ernstige schade op. In 1808 werd de middenbouw afgebroken en werd "...eene straat geopend te midden van

Wie was generaal Richard d'Alton?

Graaf Richard d'Alton, ook Von Alton of Dalton genoemd, was een in Ierland geboren edelman die in dienst van de Oostenrijkse Habsburgers als militair gouverneur de leiding nam in het bekampen van de Brabantse Omwenteling. Hoewel hij bekend stond als een efficiënt en gewelddadig legeraanvoerder, kon hij niet verhinderen dat de rebellen tijdens de Brabantse Omwenteling eerst in Turnhout en daarna in Brussel en Gent successen boekten, die hem dwongen de keizerlijke troepen te evacueren, waarbij heel wat artillerie en manschappen én een staatskas met 2 miljoen gulden achterbleven. Vooral dit laatste bracht de Oostenrijkse keizer-koster Jozef II ertoe om d'Alton te ontslagen en voor de krijsgraad te dagen. In een poging om zijn blazoen te zuiveren publiceerde d'Alton de hiernaast besproken 'Mémoires', met een gedetailleerde beschrijving van de oorlogsgebeurtenissen en de uittocht van het leger uit Brussel op 2 december 1789. Omdat het tij echter niet leek te keren, pleegde de voormalige generaal nog vóór zijn proces van start ging, op weg naar Wenen en op 58-jarige leeftijd, zelfmoord..

den hof, ten einde den grond des te gemakkelyker in verschillende deelen te verkoopen.”² De laatste restanten van het kasteel, die zich bevonden achteraan de huizen langs weerszijden van de huidige Torenstraat, verdwenen enkele jaren terug voorgoed onder sloophamer.

Kevin Polfliet

Uit de tijd van toen ...

Zo zullen wij de Overwinningstraat nooit meer zien...

² Willebroeck en het geslacht Helman, Jean Huyghe, uitgave gemeente Willebroeck, 2004.

**IN OORLOGSTIJD WAREN RIJWIELEN UITERST BELANGRIJK VOOR HET
BELGISCH LEGER**

**Afgeleverde rijwielen door de inwoners van BREENDONCK ten gemeentehuze van
Willebroeck 1914**

1. Verstrepn Frans, Molenheide	bewijzen afgeleverd
2. Vercauteren Eg., Molenheide	bewijzen afgeleverd
3. Adriaenssens Corn., Molenheide	70 frs. op ontvangen
4. Delplanque Em., Molenheide	bewijzen afgeleverd
5. Moens Jan, Molenheide	bewijzen afgeleverd
6. Tersago Karel, Breendonckstraat	heden bewijs
7. Tersago Jozef, Breendonckstraat	heden bewijs
8. Verbruggen Jozef, Breendonckstraat	heden bewijs
9. De Boeck André, Breendonckstraat	heden bewijs
10. De Boeck Jozef, Breendonckstraat	bewijzen afgeleverd
11. Van Asch Hendrik, Dorp	bewijzen afgeleverd
12. Van Assche Frans, Dorp	heden bewijzen
13. Verlinden Edw., Dorp	85 frs. op ontvangen
14. Caluwé Jaak, Schaafstraat	bewijzen afgeleverd
15. Van Roy Jan, Pullaar	bewijzen afgeleverd
16. Cuyckens Lodew., Moorstraat	90 frs. op ontvangen
17. Sollie Lodew., Moorstraat	
18. Van de Ven Franas, Dorp	bewijzen afgeleverd
19. De Wachter Frans, Groenstraat	bewijzen afgeleverd
20. Van Ingelgem Joz., Hoogheide	bewijzen afgeleverd
21. Van de Ven Wwe, Groenstraat	bewijzen afgeleverd

Al deze zijwielen zijn afgeleverd in augustus 1914

Vr. De Burgemeester
De schepene
J.B. Verdickt

Breendonck, den 27 september 1919.

MINISTERIE VAN LANDSVERDEDIGING
ALGEMEENEN DIENST DER
OORLOGSVEREFFENINGEN
OPEISCHEN VAN SCHADE
2^e Bureel
Nr 120/6094-II

Brussel, 4 juin 1921

Heer Burgemeester,

De Heeren J. KERREMANS en Jan CALLAERTS van Willebroeck, onderscheidenlijk 32 en 80, Dendermondschge steenweg, evenals Joannes VER-STREPEN van Breendonck nr 110, Breendonckstraat, hebben zich tot mijne diensten gericht om betaling te bekomen van rijwielen, welke zij verklaren in 1914 aan 't leger te hebben geleverd.

Ik heb de eer u te verzoeken de belanghebbenden over den inhoud der 2de § mijner aanschrijving van 24 maart 1921, Nr W 120/6094-10 te willen inlichten.

Gelief, Heer Burgemeester, de verzekering mijner achting te aanvaarden.

Aan den Heere Burgemeester van WILLEBROECK. (Antwerpen)

CARL DE COCQ,
Louizastraat 18
Mechelen

Mechelen den 17 november 1921.

Heer Burgemeester,

Zeven werklieden van de gemeente Breendonck hebben den 5 november 1921 een brief ontvangen, door u geteekend, zeggende dat naar aanleiding van hunne aanvragen strekkende tot het bekomen eener vergoeding voor de opvordering van hunne rywielen door het belgisch leger, de krygsoverheid hun een schadeloosstelling heeft toegekend veranderlyk volgens den graad van sleet van de verschillende rywielen.

Ik ben zoo vry U te doen opmerken dat de toegekende vergoedingen alleenlyk de werkelyke waarde in 1914 van deze voorwerpen vertegenwoordigen.

Dat deze personen, die daglyks naar hun werk moeten gaan, een nieuw rywiel hebben teruggekocht of nog moeten terugkopen, daar een velo noodzakelyk is voor het uitoefenen van hun ambt of voor het uitvoeren van hun werk.

Voor het weder aanschaffen van hunne rywielen hebben deze personen twee of zelf drie keeren de waarde 1914 reeds hebben moeten uitgeven of zullen zy die moeten betalen.

Volgens een regel aangenomen door de rechtbanken van oorlogsschade en volgens de samengeschikte wetten van den 10-5-19 en van den 6-9-21 worden zulke personen vergoed als volgt :
Vergoeding tot herstel : waarde 1914 onder vermindering van eenen zekeren per cent volgens den sleet van het rywiel.

Aanvullende vergoeding ten titel van wederbelegging : toepassing van coëfficiënt 2 of 3 volgens de huidige waarde van dit voorwerp, rekening houdende van den sleet.

In dit geval moet de balanghebbende natuurlyk bewyzen dat het rywiel noodzakelyk is voor het verrichten van zyn werk.

Deze bewyzen blyven ter beschikking van de militaire overheid.

Gelieve deze als een antwoord te aanzien op uwen brief den 5 november gezonden aan de zeven werklieden waarvan namen en adressen hier volgen :

Frans HUYS, Schaafstraat, Breendonck	Merk W.120.2 n° 49810	geschat op 195 fr.
Th. STEVENS, Molenheide	n° 49145	geschat op 185 fr.
Joannes STEVENS, molenheide	n° 49093	geschat op 185 fr.
Jos. VAN INGELGEM, dorp,	n° 49186	geschat op 200 fr.
Const. DE BLEZER, molenheide	n° 49477	geschat op 185 fr.
Louis SNACKAERT, dorp,	n° 77554	geschat op 150 fr.
Henri PEETERS,	n° 4999	geschat op 165 fr.

Uit het Algemeen Gemeentelyk Archief Willebroek

G. Mantiërs
G. Van Auwenis

Inhoudstafel : april – mei - juni 2012

Voorwoord	blz.	1
Jan Egrix: de franke pastoor van Blaasveld (K.Polfliet).....		2
Uit onze schuif vol met nostalgie - over orgels (E. Van Winghe).....		5
Tisselt, de draaischijf van de vlasteelt – vervolg (G. Van Auwenis).....		9
Willebroek, viert carnaval (K. Polfliet).....		14
100 jaar “Rode Kruis” te Willebroek (G. Van Auwenis).....		15
Gemeentelijk spotnamen en hun ontstaan (R. Pattyn).....		25
Nuttige planten uit onze “Volksgeneeskunde” (G. Van Auwenis).....		28
Een kasteel vol Wapens en munitie (K. Polfliet).....		32
Oorlogstijd en rijwielen G. Mantiërs – G. Van Auwenis).....		35

Werkten mee aan dit nummer :

Gary Mantiërs - René Pattyn -Kevin Polfliet – Gust Van Auwenis en Eric Van Winghe.

Samenstelling en lay-out : Gust Van Auwenis en Eric Van Winghe.

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten kan slechts gebeuren na schriftelijke toelating van de auteur en mits vermelding van het tijdschrift, jaargang en nummer.

Elk auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Geplande activiteiten:

Archief Vaertlinck : Centrum Jan Van Winghe, Capt. Trippstraat 33, 2830 Willebroek
– lokaal 28 :

2de en 4de zaterdag van de maand van 9.00 tot 12.00 uur of na afspraak. E-mail :
rene.pattyn@telenet.be – website : www.vaertlinck.be

Cursus “Oud schrift”

19 en 26 april - 3, 10 en 24 mei 2012 telkens vanaf 19 uur in de zaal van Plazarama,
Overwinningsstraat te Willebroek
Plazarama in samenwerking met Vaertlinck

Aandacht! Bezoek regelmatig onze website om op de hoogte te blijven van onze laatste nieuwsjes en geplande activiteiten : www.vaertlinck.be

CAFE - TAVERNE "CASINO"

Bij Chris

Oud Sasplein 3, 2830 Willebroek
(aan de brug)
Tel 03/886 68 70 - dinsdag gesloten

Anno 1905

- VERZORGDE SNACKS
- BRUSSELSE WAFELS
- PANNEKOEKEN
- DIVERSE BROODJES
- MILCKSHAKES
- IJSCOUPES
- VERSE FRUITSAPPEN

ZAKENKANTOOR NV VAN TRICHT

L. DE NAEYERPLEIN 16
2830 WILLEBROEK

Tel. 03-886 87 33 - 03-886 94 62

Fax 03-886 20 91

E-mail : yvette.vandemaecle.15515@axa-bank.be

Alle wekdagen geopend van 9 - 12 uur en van 14 - 18 uur
Dinsdag- en zaterdagvoormiddag enkel na afspraak

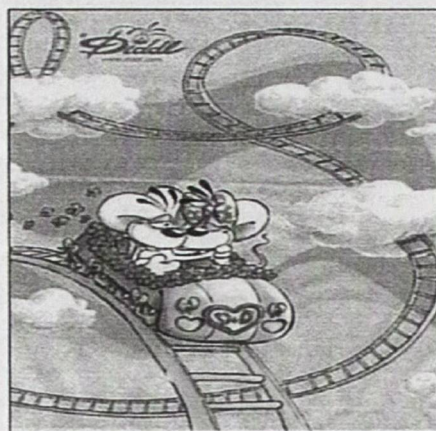
VOOR AL UW BELEGGINGEN, BANKVERRICHTINGEN,
VERZEKERINGEN EN KREDIETEN

Het kantoor met de betere service !

BOEKSKE

Voor al uw tijdschriften en kranten!
Aan huis besteld!

Eksklusief verdeler van :
DIDDL, TOPMODEL,
DARK DUDES, ROSALIE UND TRUFFEL

Voor al uw inkt en tonercardridges tot 50 % goedkoper
Overwinningstraat 76 - Willebroek
Tel: 03.886.73.84

SINONQUEL BVBA
TEN BERGSTRAAT 2
2830 WILLEBROEK

WWW.SINONQUEL.BE

TEL : +32 (0)3 886 66 85
FAX : +32 (0)3 886 61 54
BTW: BE 0464.707.303
garage.sinonquel@telenet.be

Bank

DEXIA BANK Nieuwstraat
2830 Willebroek
03/860.72.90

Jan maes

watches & jewellery

**L.De Naeyerplein 31
2830 Willebroek
03/886 86 26**

**Bruul 85
2800 Mechelen**

Meubelen

“Toonzalen: Brielen 5
2830 Willebroek-Tisselt

Jozef VAN DEN BERGH NV

“ Tel 03/886.66.03

Keukens *MICKO*

“ Donderdag gesloten

KEUKENCENTER

MASURE

Totaalinrichting van vloer tot plafond

- keukens in alle stijlen
- van luxe modellen tot de budget-keukens
- ook badmeubelen en schuifdeuren
- wij tekenen uw eigen droomkeuken

Kleine Amer 15
2870 Puurs-Kalfort

Tel. 03 889 22 48 * fax 03 899 15 26

Open: ma-vr van 10-18.30 uur
zaterdag 10-17 uur
zondag gesloten

WOONDECORATIE

PEPERMANS

Herman Vosstraat 46
2830 Willebroek

Tel. 03 / 886 68 23
Fax 03 / 866 15 00

www.decoratiepepermans.be

- Vast tapijt
- Tapijten
- Vouwdeuren
- Textiel

- Vloerbekleding
- Gordijnen
- Zonwering
- Onderhoud

- Laminaat
- Overgordijnen
- Behangpapier
- Verven-Mengmachine

WILLEBROEK

TEL. 03/886.41.30

**Groep
Kerremans**

**Zakenkantoor
Kerremans & Co**

VERZEKERINGEN
BANK

OVERWINNINGSSTRAAT 87
2830 WILLEBROEK
TEL: 03/886.43.39
FAX 03/866.57.02

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

CBFA: 040356A-cB

**Vastgoed
Kerremans**

VERKOOP
VERHUUR
BEHEER

OVERWINNINGSSTRAAT 87
2830 WILLEBROEK
TEL: 03/886.43.39
FAX: 03/866.57.02

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

BIV KERREMANS STEVE: 503785

PHILIPPE
BROOD – BANKET
Kerkstraat 26
WILLEBROEK
Tel. 03/886 65 09

THE BEST HARDWARE STORE IN BELGIUM

Computers - Laptops - Software - Herstellingen alle merken

Dendermondsesteenweg 151
2830 Willebroek
Tel : 03/866.48.44
Fax : 03/866.48.45
www.boozt.be

Openingsuren :
dinsdag tem zaterdag : 10hr - 18hr
gesloten op maandag-zondag-feestdagen
info@boozt.be

carrosserie
Van den Eede

herstellingen alle merken

Brandstraat 31
2830 Willebroek

btw 634 353 769

tel. 03/886 78 49
fax 03/886 04 58

Rijwielen – Naaimachines

Firma CLAESSENS

Mechelsesteenweg 8
(aan de brug)
2830 WILLEBROEK

Tel. : 03/886 62 70 – 03/886 38 51

CHRISTOPHE SCHILDERWERKEN

Service : kwaliteit, snel

Christophe : 0470/019516

BINNEN

Gratis Bestek

en

- 10 % voor leden Vaertlinck

BUITEN

- 10 % voor gepensioneerden

Restaurant "BEUKENHOF"

*Antwerpsestraat 300
2850 BOOM*

Tel.: 03/888.65.68

Fax.: 03/844.74.39

APC

AUTO PARTS CENTER BVBA
ALLE AUTO-ONDERDELEN

- Groot- en kleinhandel
- Car-hifi - GSM's - carkits - navigatiesystemen
- Alarmen - blinderen autoruiten
- Wisselstukken en onderdelen: remmen, filters, uitlaten, schokdempers, ...
- Allesdragers: skiboxen, sneeuwkettingen, ...
- Accessoires: uitbouwkits, verlagingskits, spoilers, sportluchtfilters, ...

Hemiksem

Hemiksemstraat 146
 2620 Hemiksem
 03/877.30.33
 hemiksem@apc.skynet.be

Kontich

Mechelissesteenweg 2978
 2550 Kontich
 03/458.76.93
 kontich@apc.skynet.be

Willebroek

Dendermondsesteenweg 112
 2830 Willebroek
 03/885.33.06
 willebroek@apc.skynet.be

POUSSE
CAFE WILLEBROEK

't Poussecafé

Torenstraat 6 - 2830 Willebroek

☎ 03 / 866 05 36

Open vanaf 11.00 uur
 Keuken doorlopend vanaf 11.00 uur
 Maandag gesloten

CAFE KNOCK-PALACE

bij Patrick

Nieuwe uitbater
 August Van Landeghemplein 8
 2830 Willebroek
 Tel. 03/886 78 39

Donderdag gesloten

Vergaderzaal beschikbaar

Verzorgde bediening

上海酒家

CHINEES RESTAURANT

SHANGHAI

Stationsplein 2

2830 WILLEBROEK

Tel. 03 886 74 96

Ruime parking

Maandagmiddag

Dinsdag

Zaterdagmiddag

GESLOTEN

Wij wensen aan al onze lezers en lezeressen een :

**VROLIJK
PAASFEEST**

WIE HEEFT HET VOOR U IN WILLEBROEK?

Bij KBC Bank & Verzekering staat een cliëntvriendelijke, professionele en vooruitstrevende dienstverlening hoog in het vaandel. Meer dan 18 000 KBC-medewerkers staan hier garant voor. En daartoe behoren ook de medewerkers van het KBC-verzekeringskantoor en het KBC-bankkantoor in uw buurt.

KBC Bank & Verzekering
Dendermondsestwg. 17,
2830 Willebroek
tel. 03 860 75 30

KBC Verzekeringen
Spiessens & Wuyts BVBA
A. Van Landeghemplein 1,
2830 Willebroek
tel. 03 866 17 38
fax 03 866 21 45

We hebben het voor u.

Print Factory

Res. Talmar III - Dendermondsestw 151/4 - 2830 Willebroek

03 866 25 25 - www.deprintfactory.be

MicrofilmTechniek

PRINT-CANVAS-POSTERS-COPY-
TSHIRTS-SPANDOEKEN-
SCANNING DOC & MICROFILMS

Mooie foto's ? doe er wat mee !

www.freestyle.be

Large poster-prints op foto papier, doek, vinyl, stickers enz...
Alle fotowerk ■ Kleurencopies ■ Naamkaartjes ■ Postkaarten
Bedrukkingen van foto's of logo's op t-shirts, mokken, mousepad enz...

FOTO

VIDEO

GSM

PC

GPS

POSTER
PRINTING

PAS
FOTO

COPY

SELEXION

CLIX®

BORNEM

Dr. Deputterplein 10
Tel: 03-899 20 46

LONDERZEEL

Markt 4
Tel: 052-31 01 10

WILLEBROEK

Dendermondsestwg 202
Tel: 03-860 70 80